

Rasspecifik avelsstrategi RAS för

HOVAWART 2018–2022

Innehåll

Inledning.....	4
Generellt om rasen.....	5
Hovawart – en väl konstruerad och frisk brukshund	5
Rasens historia, bakgrund och utveckling	5
Rasen i Sverige.....	7
Övergripande avelsmål för rasen	9
Rasens population/avelsstruktur	9
Inavel	12
Avelsbas.....	14
Slutsatser	14
Mål.....	15
Kortsiktiga.....	15
Långsiktiga	15
Strategier	15
Hälsa	16
Agria breed profile	16
HD	17
Osteochondros/ED	18
Lymfocytär tyreodit/Hypotyreos.....	18
Allvarliga ovanliga sjukdomar som dykt upp på enstaka individer	19
Degenerativ Myelopati.....	19
Aortastenosis	19
Levershunt Porta-cava shunt, Levershunt, portosystemisk shunt.....	20
Osteochondrodysplasi/"Radius curvus"	20
Slutsatser	20
Kortsiktiga.....	21
Långsiktiga	21
Strategier	21
Mentalitet och bruksegenskaper	22
Mentalitet/Funktion.....	22
Mentalbeskrivning.....	22
Korningens mentaldel	24

Bruksprov	26
Mål.....	28
Kortsiktiga.....	28
Långsiktiga.....	28
Strategier.....	28
Exteriör	29
Utställning	29
Exteriörbeskrivning	29
Typ och detaljer.....	31
Färger.....	31
Mål.....	32
Kortsiktiga.....	32
Långsiktiga.....	32
Strategier.....	32
Summering	33
Plan för fortsatt arbete i klubben.....	34
Verktyg för att harmonisera RAS till den praktiska aveln	35
Författare:	35
Källor.....	35
Bilaga 1	36
RAS 2006: Måluppfyllnad	36
Slutsatser måluppfyllnad RAS 2006	38
Appendix 1:.....	39
Bilaga 2	40
Utlåtande över RAS för hovawart	40

Inledning

På Svenska Kennelklubbens, SKK, Kennelfullmäktige 2001 fattades beslutet att det för varje hundras skall finnas en rasspecifik avelsstrategi, RAS. RAS är en handlingsplan för aveln inom en specifik ras. SKK:s avelspolicy anger målen tillsammans med rasstandarderna och strategin beskriver vägen mot målet.

Strategin är skriven utifrån rasens nuvarande tillstånd och bör hållas levande genom regelbunden utvärdering och uppdatering vartefter nya kunskaper erhålls och framsteg uppnås.

Arbetet med att ta fram RAS för Hovawart startades upp 2003 och den första RAS lämnades in till SKK för fastställande under 2006. RAS har under 2015–2017 reviderats och utkastet har tillgängliggjorts för alla medlemmar och uppfödare. Synpunkter har beaktats och RAS lämnas in till SKK för fastställande under 2017.

Generellt om rasen

Hovawart – en väl konstruerad och frisk brukshund

Vid första anblicken ska en Hovawart utstråla styrka och harmoni, dess kropp har inga extrema drag utan skall utstråla sundhet. Den är väl konstruerad för att klara fysiska påfrestningar och olika väderförhållanden. Kroppen är robust utan att vara tung och kan förvåna en betraktare med den stora smidighet och snabbhet som är ett rasdrag. Det inre döljer en gårdvar som har alla de egenskaper vi förknippar med en brukshund. Namnets ursprung kommer från tyskans Hova = gård och Wart = vakt/väktare och syftar till det ursprungliga användningsområdet som gårdvar. En Hovawart brukar beskrivas som lojal, robust, livfull och med glimten i ögat. Hovawart är en erkänt mångsidig brukshund. Förutom att vara balanserad och välartad äger rasen skydds- och kamplust, självsäkerhet och hårdhet, balanserat temperament och ett mycket gott luktsinne. Det är en harmoniskt byggd brukshund, hängiven sin familj, vilket gör den till en framstående sällskaps-, vakt-skydds-, räddnings- och spårhund. Rasklubben är knuten till svenska brukshundklubben, SBK.

Ursprungsland/Hemland:	Tyskland
Användningsområde:	Brukshund
FCI-Klassifikation:	Grupp 2, sektion 2.2 med arbetsprov
FCI-Nr:	190

Rasens historia, bakgrund och utveckling

Hovawartuppfödningens början har daterats till år 1922 men varför intresset för en nästan förlorad hundras blev stor vid denna tidpunkt är inte helt känt. En bidragande orsak var säkert den tyska Schäferhundsföreningens beslut att inte längre föda upp den långhåriga eller den ljusa schäfern. Då långhårsschäfern trots detta var mycket omtyckt slog sig några av dess uppfödare samman och påbörjade arbetet med att bygga upp en ny ras som hade sitt ursprung från de gamla medeltidshundarna av gårdstyp. Dessa gick under samlingsbegreppet Hovawart, vilket också blev namnet på rasen.

Arbetet med att skapa den nya rasen leddes av ryttmästare Max v Stephanitz, vilken även var den egentlige skaparen och grundaren av föreningen för tyska Schäferhunder. Max v Stephanitz har i en utgåva från 1921, betecknat den ursprungliga Hovawarten som tongivande förfader och förelöpare till den tyska Schäferhunden. Bilder från sent 1800-tal och tidigt 1900-tal visar att den tidens schäfer ligger typmässigt närmare dagens Hovawart än dagens Schäfer, framför allt i fråga om storlek, kroppsbyggnad och de ofta förekommande hängöronen samt päls/färgvarianterna (Bild 1 & 2).

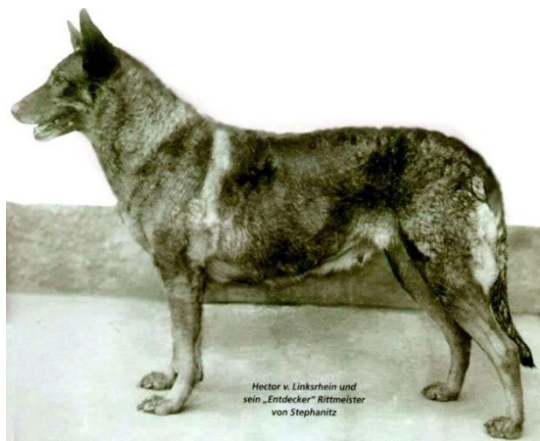

Bild 1; Schäfer

Bild 2; Hovawart

Det var först i mitten av 1940-talet när zoolog Kurt F König var avelsledare för rasen som uppfödningen av rasen kom att bli mer målinriktad. Genom ett grundligt detektivarbete som genomförts under 1980-talet i Tyskland har till stor del samtlig, i Tyskland, förekommande hovawartavel kartlagts. Ett flertal inkorsningar av andra raser har gjorts och det har under åren funnits flera olika föreningar, vilket gett upphov till olika stamböcker.

Idag kan sägas att förutom de ursprungliga hundarna av Hovawarttyp, var raserna Schäfer, New Foundland (den mindre tidigare varianten), Kuvasz, Leonberger samt en afrikansk vildhundstik¹ (vilken korsades in under andra världskriget) avgörande för Hovawarten.

Den hund som har haft den största betydelsen för hovawartaveln var en hane vid namn Castor Meyer-Busch, vilken föddes 1932. Här var underlaget 45 % typhundar, 28 % schäfer, 15 % Kuvasz och 12 % New Foundland. Det är mycket få Hovawart av idag som inte har denna hund i sin härstamning. Idag ligger han ca 20 generationer bakåt i stamtavlorna men det är inte ovanligt att han förekommer flera hundra gånger hos varje nu levande hund.

Även andra individer var tongivande för aveln, om än inte i samma grad som Castor Meyer-Busch, rassammansättningarna hos dessa varierade stort. År 1936 blev Hovawarten erkänd som ras och inskriven i FCI. Strax därefter startade andra världskriget vilket resulterade i att olika regioner blev isolerade från varandra. Speciellt påtaglig blev denna isolering i efterkrigstider, då olika besittningszoner bildades. Under denna tid befann sig Hovawartaveln i genomsnitt i sin sjätte generation.

Isoleringen av populationerna gav upphov till att rasen inom dessa regioner fick olika genetiska strukturer. Med olika genetiska strukturer blev rasen även typmässigt heterogen och de olika typerna kvarstod en förhållandevis lång tid efter att Tyskland enats igen. Än idag kan drag skönjas som kan tillägnas östtysk respektive västtysk avel. Under den uppkomna isoleringen hade flera olika ras/avelsföreningar bildats. Den före kriget enda existerande rasklubben, *Hovawartföreningen för tyska skyddshundar*, fanns delvis fortfarande men ytterligare några hade grundats. Efter en lång tids diskussioner slogs några större rasklubbar samman och 1955

¹Att beakta är att det inte var tal om en afrikansk vildhund av släkte *Lycaon*, utan en upphittad förvildad/herrelös tamhund.

påbörjades uppbyggnaden av den idag gällande *Rassezuchtverein für Hovawarthunde (RZV)*, föreningen blev medlemmar i Tysklands paraplyorganisation för rasklubbar, *Verband für das Deutsche Hundewesen (VDH)*, då fastställdes också en officiell rasstandard. År 1964 fick rasen sin officiella gruppstillhörighet i gruppen *Brukshundar*. Idag betraktas rasen som typmässigt homogen med likartat inflytande av de olika raserna, vissa spår av de raser som användes vid rasens uppbyggnad kan ännu ses. De vanligaste är dessa tre:

- Blonda hundar som går i röd/brun ton, ofta utan uppljusningar, så kallad "Berlinerblond". Det kommer ursprungligen av det Leonbergerinslag som fanns i Berlinregionen.
- Vitblonda hundar med en stark pigmentering vilka stammar från Oldenburgområdet som hade hundar med mycket inslag av Kuvasz.
- Viltfärgade och sadeltecknade hundar, kommer på grund av det starka inslaget av schäfer.

Dagens genetiska struktur anses vara: 50 % typhundar 20–25 % schäfer, 10 % New Foundland, 10 % Kuvasz samt 1–3 % Leonberger. Av den afrikanska vildhunden anses påverka idag vara försumbar.

Rasen i Sverige

Under uppbyggnad av en ny ras i ett land så måste aveln i början präglas av importhundar, vilket även varit fallet med hovawartens början i Sverige. Liksom under uppbyggnaden av rasen i Tyskland, var det en Schäferuppfödare som påbörjade den svenska hovawartavelns historia. Den som först tog rasen till Sverige var Ulrika Borg, Hejderidarens kennel. 1967 registrerades den första importen i Sverige. Hon hette Cara v Goldigtor och härstammade från Schweiz. Därefter kom ytterligare hundar från Schweiz men även hundar från Västtyskland, Finland och Norge. Cara v Goldigtor fick aldrig några valpar, istället blev hennes halvbror Boy v Goldigtor och tiken Marga v Scheffelhaus föräldrar till Sveriges första kull som föddes 1970 på Hejderidarens kennel.

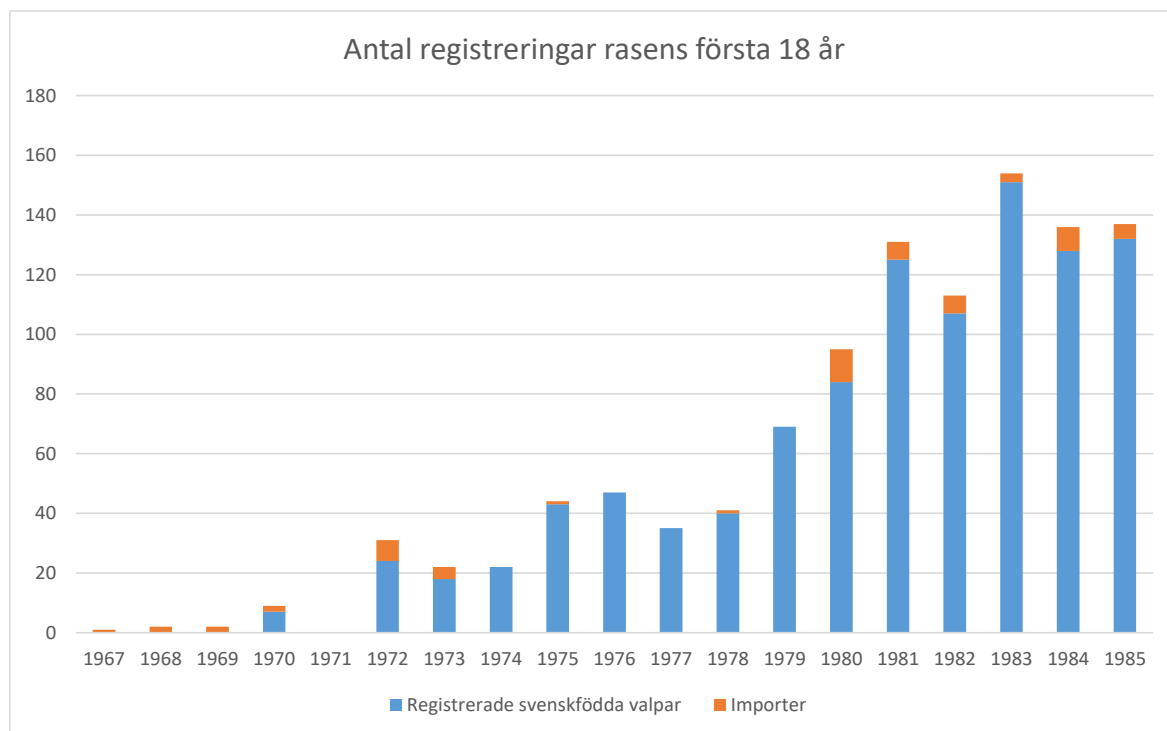
De nästkommande tre kullarna föddes under 1972 och föräldradsjuren härstammade från Schweiz, Finland och Holland. Fram till slutet av 1970-talet låg antalet kullar per år mellan fem och sju stycken, under denna period importerades även hundar från dåvarande Västtyskland. Mellan åren 1967 till 1975 importerades 19 Hovawart till Sverige, varav elva av dessa användes i avel. Efter 1975 dröjde det till 1980 innan nya avelsdjur importerades till Sverige. Av de hundar som importerades då kom sju att användas i avel, de hundarna kom ursprungligen från; Västtyskland, Schweiz, Finland och Norge.

Under den här perioden var kravet på karantän kvar för importer och importer var förenat med stora kostnader och det tog lång tid att få in en hund till Sverige. Vid import så var det inte ovanligt att två kullsyskon eller två halvsyskon importerades samtidigt och enstaka hanar fick bli fäder till majoriteten av kullarna. Under denna period var därför släktskapet inom den svenska populationen stor och avelsbasen mycket liten.

I början av 80-talet blev antalet uppfödare fler, nya importer gjordes och aveln breddades allt mer. En uppfödare, Margaretha Damfeldt, kennel Hoffen-Hills, som var aktiv från 1975 till tidigt 2000-tal drev en karantän, något som underlättade importen av nya avelsdjur till Sverige.

Från att registreringssiffrorna under 1970-talet legat mellan 20 till 40 valpar/år, gjorde rasen en vändning 1980, då registreringssiffran höjdes till 84 valpar. Registreringssiffrorna steg sedan

långsamt uppåt för att på 90-talet stabilisera sig på ca 150–180 registrerade valpar. Den svenska rasklubben bildades 1981 och fick namnet *Avelsavdelning för Hovawart* (AfH) och rasen knöts till *Svenska Brukshundklubben* (SBK). Sedermera bytte Avelsavdelningen för Hovawart namn till Svenska Hovawartklubben och har under åren förkortats både som SvHK eller med bibehållet AfH. Sedan 1983 är AfH medlem av den *Internationella Hovawart Federationen* (IHF), vilket är en samarbetsförening mellan 15 olika länder. IHF arbetar med gemensamma mål angående sund avel och rasutveckling. Representanter för varje land träffas årligen för att följa upp och utveckla rasen.

Registreringsstatistik 1967 - 1985

Då rasen är numerärt liten i Sverige är det viktigt att i varje kombination beakta inavelsökningen per generation. För att hålla inavelsnivån låg inom rasen är valet av avelsdjur i varje kombination viktigt och att hela tiden iakttas försiktighet så inte enstaka hanar får för många kullar eller att hundar med gemensam härstamning tillsammans lämnar för många avkommor. Historiskt sett har några enstaka hanar haft för många avkommor men idag är detta inget problem då rasklubben har satt en gräns på maximalt 3 kullar per hund. Det är av yttersta vikt att ingen enskild individ lämnar ett för stort avtryck i populationen, därför måste antalet barnbarn ses över inför varje avelsbeslut. Idag finns ett antal hundar som har ett högre antal barnbarn än vad som är lämpligt i den lilla population vi har och det är viktigt att dessa inte blir fler eller får ännu fler barnbarn. Därmed måste uppfödarna inte bara se till varje avelsdjurs antal avkommor utan även se till sina avelsdjurs föräldrar.

Hovawarten är, som tidigare nämnts, inte fullt homogen varken när det gäller exteriör eller mentalitet. Att öka homogeniseringen genom att använda inavel, så som skett inom många andra raser har den internationella federationen aktivt försökt motverka. Även den svenska klubben ser detta som mycket viktigt och har under många år haft krav på låg inavel i varje enskild kull för att erhålla valpförmedling. Den låga inavelsökningen kan vara en bidragande orsak till att rasen har en så pass god hälsa.

Övergripande avelsmål för rasen

Svenska Hovawartklubben arbetar i enlighet med Svenska Kennelklubbens avelspolicy och Svenska Brukshundklubbens stadgar för rasklubbar. Rasklubben ska väcka intresse och främja avel av sunda, mentalt och exteriört goda Hovawart samt utveckla och bevara dess bruksegenskaper.

Hovawarten ska vara en kraftig, medelstor, något långsträckt, långhårig brukshund. Könprägeln skall synas tydligt i framför allt huvudets form samt kroppsbyggnaden. Hovawart är en erkänt mångsidig brukshund. Förutom att vara balanserad och välartad ska hundarna besitta skydds- och kamplust, självsäkerhet och hårdhet, balanserat temperament och ett mycket gott luktsinne. Det är en harmoniskt byggd brukshund, hängiven sin familj, vilket gör den till en framstående sällskaps-, vakt-, skydds-, räddnings- och spårhund

Inom IHF så har sedan länge nedanstående prioriteringsordning för avel funnits fastställd. I och med Svenska Hovawartklubbens medlemskap i IHF har vi gemensamt beslutat att följa dessa.

1: Hälsa

2: Mentalitet

3: Bruksegenskaper

4: Exteriör

Dessa fyra punkter, i dess prioritering, ska alltid ses som en riktlinje i avelsarbetet. Avelsbas och genetisk struktur anses höra till kategorin hälsa.

För aveln i Sverige är det viktigt att vi håller en god svensk population med bred genetisk variation och väldokumenterad hälso- och mentalstatus.

Rasens population/avelsstruktur

Aveln av hovawart i Sverige tog en långsam start och i början användes de hundar som fanns i landet lite mer än vad som anses vara bra, baserat på rasens storlek. Från att rasen kom till Sverige så har 22 individer haft fler än 40 valpar. Av de 22 har två halvsyskon fler än 80 valpar var. Majoriteten av de nämnda 22 är födda före 1985. Ingen är född efter 1993. 14 stycken var födda och/eller boende utomlands. Endast 2 av de med fler än 40 valpar är tikar

I en populationsanalys gjord med dataprogrammet Lathunden så finns 29 individer (16 hanar & 13 tikar) med fler än 100 barnbarn. Det är endast fem som är födda senare än 1990, varav två är födda år 2000 eller senare. Tyvärr är många av dessa med fler än 100 barnbarn nära besläktade, de flesta har även ena föräldern och/eller ett barn med på listan. Detta innebär att då inavelsberäkningen endast görs på fem generationer så kan inaveln i en kombination verka låg även om samma anfader finns upprepade gånger i en stamtavla om den skrivs ut ända tillbaka till 80-talet.

Då det är så viktigt med en bred avelsbas och att enstaka individer inte lämnar ett alltför stort avtryck har rasklubben satt en gräns på 75 barnbarn som riktvärde. I tilltänkta kullar så bör uppfödare kraftigt överväga att göra kombinationer där avelsdjurens föräldrar beräknas få mer än 75 barnbarn om kullen föds.

Tillbaka på 70-talet och tidigt 80-tal, så var den genomsnittliga inaveln i kullarna betydligt högre än idag. Under 1980 till och med 1985 föddes 111 kullar i Sverige. Av dessa hade 18 kullar en inavelskoefficient på över 10 %. 20 kullar hade en inavelskoefficient mellan 5 % och 10 %, 7 kullar hade en inavelskoefficient mellan 2,5 % och 5 % (Tabell 1). Således hade 40 % av de födda kullarna en inavelskoefficient som var högre än den maximala nivån på 2,5 % som rekommenderas för en frisk population med utvecklingsmöjligheter. Synen på inavel har därefter utvecklats framåt hos uppfödarna och idag ser nivån på inavel helt annorlunda ut. Som man kan se i tabell 1 så har andelen kullar med hög inavel minskat, vilket är glädjande. Återigen ska poängteras att inaveln bakåt kan vara högre än vad som visas då inavelsberäkningen är gjord över endast fem generationer. Dock är det inget som den vanlige uppfödaren lätt tar reda på men genom att titta på fler generationer på SKK's internet service "Avelsdata" inför planerade parningar, så går det att se åtminstone ytterligare ett par generationer.

Tabell 1. Inavelsfördelning

Reg År /Inavel	>10%	5%- 10%	2,5%- 5%	0%-2,5%
1987–1996	7	29	34	196
1997–2006	1	4	28	215
2007–2016	0	4	7	177

Avelsutnyttjandet av den inhemska populationen i avel är relativt låg. Som går att se i tabell 2 så används bara en låg andel av de svenskfödda hundarna. Andelen som används är ungefär lika låg varje tidsintervall som tittats på. I tabell 2 kan man se hur många av kullarna som har utländskt påbrå. Nackdelen med att använda en stor andel utländska djur i aveln är att vi har mindre information om individerna och att vi riskerar att importera problem. Fördelen är att vi vidgar avelsbasen.

Tabell 2. Andel avelsutnyttjande av den egna populationen

Tidsperiod	födda valpar	födda hanar	födda tikar	insatta i avel	insatta i avel	varav hanar	varav tikar
1980–1989	1294	649	645	62	120	9,6%	18,6%
1990–1999	1755	961	794	92	124	9,6%	15,6%
2000–2009	1627	813	814	78	119	9,6%	14,6%
2010–2016	838	429	409	15	22	3,5%	5,4%

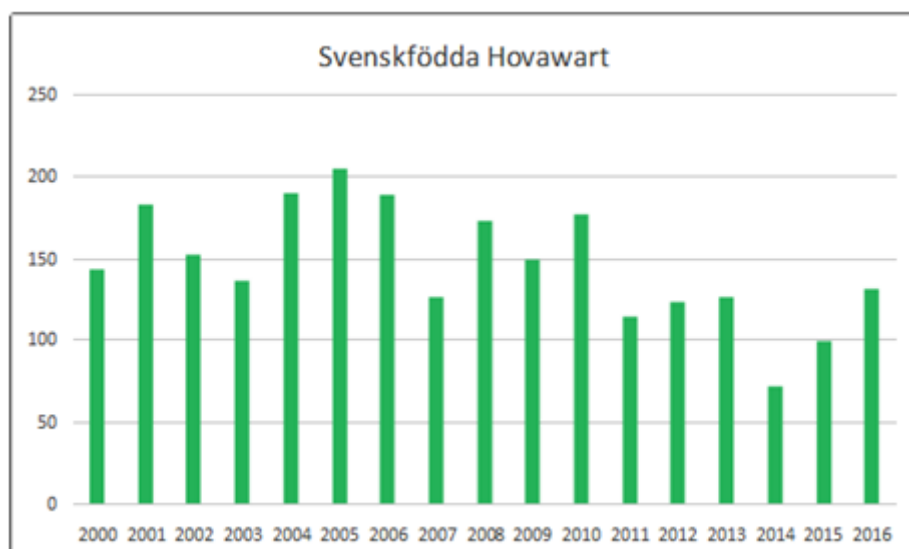
Tabell 3. Fördelning av utländska/importerade avelsdjur

Tidsperiod	Antal födda kullar		% av antal födda		% av antal födda		
	Sv. Far	Sv. Mor	utl. Far	Sv. Mor	Sv. Far	utl. Mor	
1980–1989	223	135	61%	77	35%	11	4%
1990–1999	282	225	80%	44	16%	13	4%
2000–2009	256	178	70%	58	23%	20	7%
2010–2015	109	79	72%	24	22%	6	6%

Den effektiva avelsbasen inom rasen är för perioden 2012 - 2016 tillgänglig 86 och 135 utnyttjad². Denna siffra har ökat för varje år men ännu är den svenska populationen alltför liten för att vikten av att öka den samma inte ska ges hög prioritet. Idag när gränserna till Europa är öppna går det att se hela europeiska hovawartpopulationen som en enhet och vår svenska population är inte helt beroende av en mycket väl skött inhemsk avel. För den sakens skull ska vi inte helt förlita oss på utländska hundar då kännedomen om de svenska hundarna hälsoläge och mentala egenskaper är så avsevärt mycket högre än hos de utländska. Vi måste även se värdet av den svenska stammen, med all dess historik och all kunskap vi har om den och inte låta den gå förlorad. Den svenska stammen har även ett värde som levande genbank för rasen och bör således bevaras.

Det är viktigt att inom en så liten population inte upprepa tidigare gjorda kombinationer. Det gäller inte bara identiska kombinationer utan även kombinationer där föräldragenerationer eller nästa generation blir identiska eller snarlika.

I tabell 4 nedan redovisas antalet svenskfödda Hovawart de senaste åren. Genomsnittlig kullstorlek på rasen är 7 valpar.

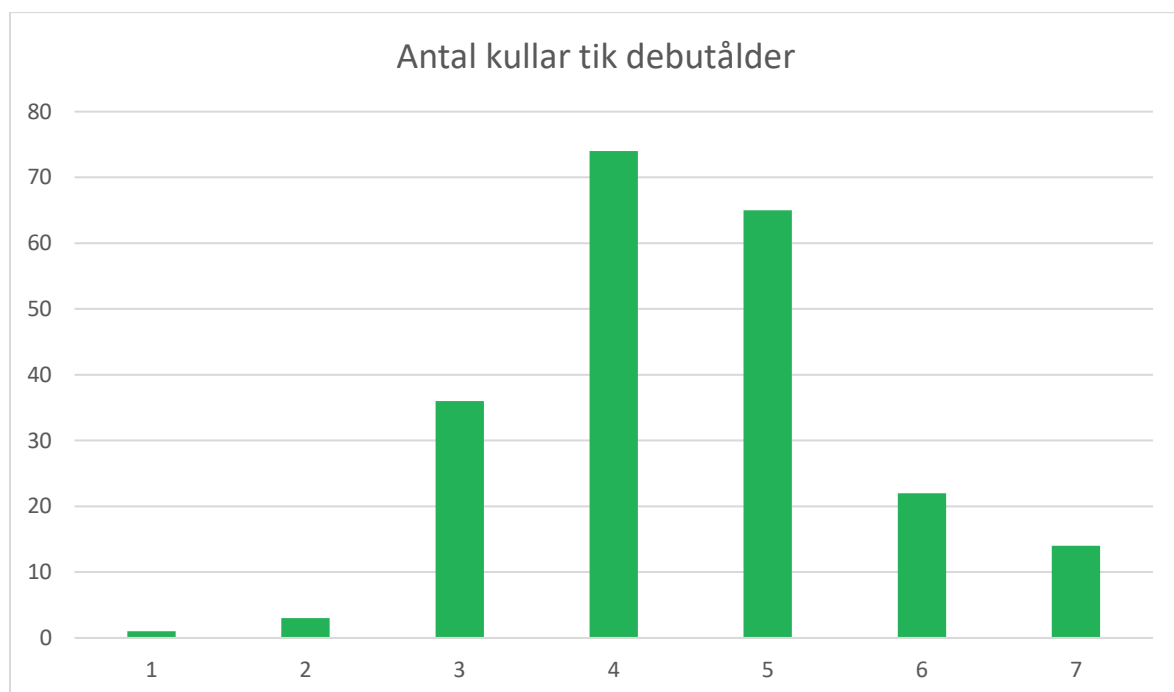
² Beräknat med Lathunden 2017.02.28, 3 beräkningar har gjorts och ett medelvärde tagits.

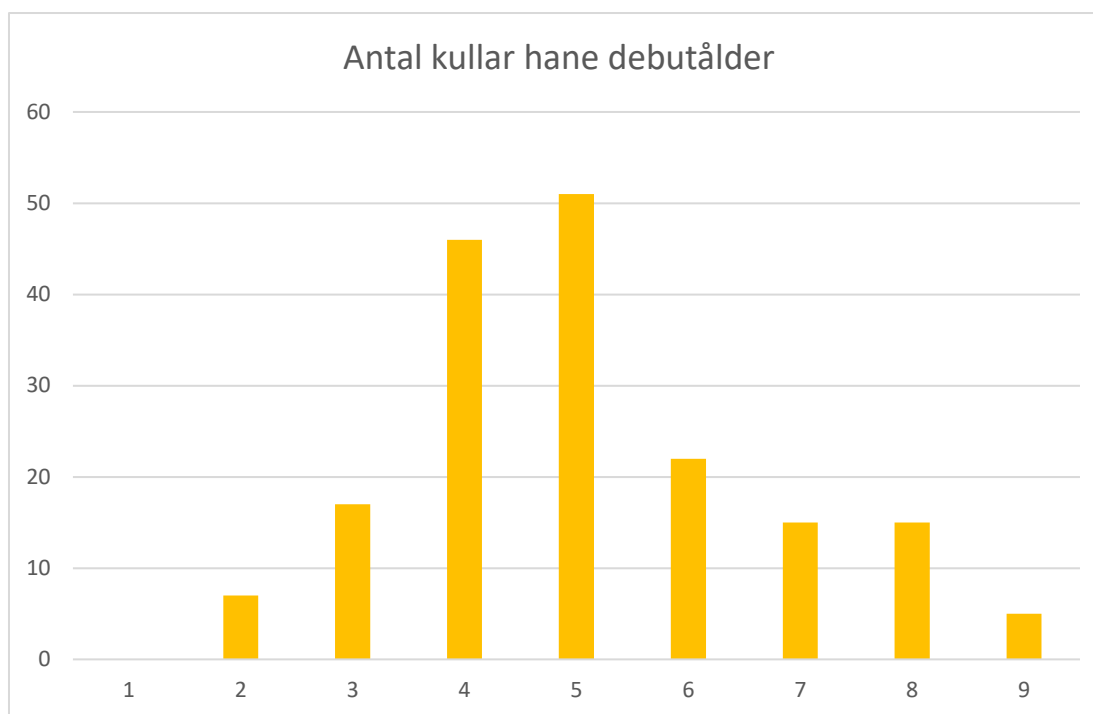
Inavel

Rasens inavel per generation är låg beroende på tillskott av import, avel med hundar utomlands samt att de hanar som går i avel inte har speciellt många kullar var. Enligt dataprogrammet Lathunden är högsta lämpliga antal valpar 16 stycken för en individ insatt i avel, det vill säga två kullar av snittstorlek. Det gör att rasklubben rekommenderar att ingen hund tillåts få fler än tre kullar, om inte antalet valpar i kullarna är ovanligt lågt.

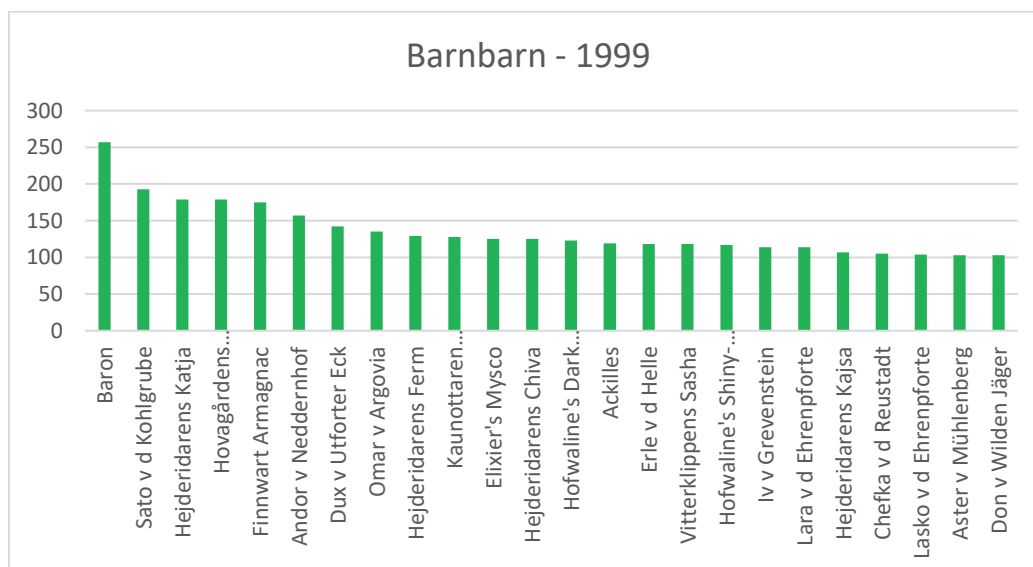
Den genomsnittliga debutåldern för en hane som går i avel är 4 år och 11 mån, för tikar är motsvarande ålder 4 år och 1 mån. Fördelen med en fördröjd avelsdebut är att mer kunskap om en individ och dennes nära släktingar har framkommit. Till exempel har sjukdomar som debuterar i unga år, i förekommande fall redan hunnit utvecklas.

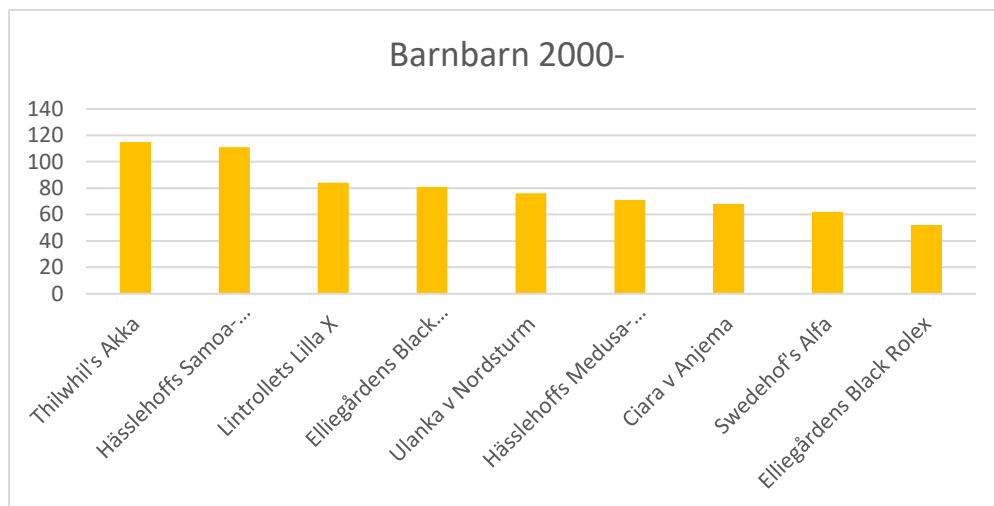
Däremot vet man inget om en individs nedärvbara egenskaper förrän denne fått avkomor. Av den anledningen är det mycket viktigt att begränsa antalet kullar för en avelshanne under dennes debutår. Avvägandet mellan att vänta tills ett tilltänkt avelsdjur blivit äldre för att se dennes egna egenskaper och att tidigt para för att istället utvärdera avelsegenskaper bör avvägas. För möjligheten att utvärdera individens avelsegenskaper kan enstaka parningar i unga år vara av värde.

Med anledning av detta rekommenderar rasklubben att inte låta en hane få fler än en (1) kull före han fyllt 3,5 år och helst ska hans förstfödda valpar ha hunnit bli över ett (1) år innan han parar sin andra tik. På detta sätt kan både hanens individuella egenskaper och hans nedärvbara egenskaper ges en bättre möjlighet att utvärderas. Av samma anledning rekommenderas att en tik inte paras om på första löpet efter sin första kull.

Avelsbas

Den effektiva avelsbasen ligger på 112 individer och den utnyttjade avelsbasen ligger på 136 (alla i databasen). Att den utnyttjade avelsbasen är större än den effektiva beror på att en stor andel utländska hundar används i aveln. Tillgänglig avelsbas för perioden 2012–2016 är 73 individer räknat på alla svenskfödda Hovawart. För samma period räknat på svenskregistrerade individer ligger tillgänglig avelsbas på 86 individer.

Läs mer om avelsbas i appendix 1

Slutsatser

Inavelsnivån per generation är på en fortsatt låg nivå, under 2,5 %, vilket eftersträvas i föregående version av RAS samt är rekommendation från SKK. Detta är ett mycket bra avelsresultat speciellt med tanke på rasens storlek. Arbetet med att hålla nere inavelsnivån ska fortsatt ha hög prioritet i varje planerad parning. Antalet individer med ett högt antal barnbarn har ökat och därför måste mer fokus läggas på att stoppa den trenden. Då rasen är liten måste många aspekter tas i beaktande inför varje parning; kullens inavelsgrad, föräldrarnas tidigare antal avkommor, föräldrarnas kullsyskons tidigare avkommor och antalet barnbarn till blivande mor/farföräldrar. För att bibehålla bredden i stammen är det viktigt att varje kombination granskas så inte en snarlik kombination gjorts tidigare och att aldrig upprepa gjorda kombinationer.

Ett avelsdjurs kvalitét baseras på dess förmåga att nedärva förväntade och goda egenskaper, därför bör ett avelsdjur inte användas mer än någon enstaka gång förrän avkommorna utvärderats.

För ett effektivt arbete med att vårda populationen måste uppfödarna hålla en dialog med varandra. Uppfödare som har närbesläktade avelsdjur bör samarbeta för att inte vissa linjer ska bli överanvända.

Mål

Kortsiktiga

- Bibehålla importnivån av Hovawart såsom idag med ca 5–10 individer/år. Viktigt att begränsa importen till utvärderade och väl dokumenterade individer/linjer
- Vid importer och parningar med utländska hundar bör släktskapet med den övriga svenska stammen beaktas för att få maximal nytta med tillförseln av nytt genetiskt material. Samtidigt måste fördelen med nytt genetiskt material beaktas mot den minskade vetskapen om linjernas belastning av ex. mentalitet och sjukdomar.
- Att hålla en så låg inavel som möjligt i varje kombination och att inga kombinationer görs där inaveln är högre än 2,5 %
- Fortsätta att hålla en låg inavelnivå på populationen max 1,0 % på årsbasis
- Att inga kombinationer upprepas eller att snarlika kombinationer till redan gjorda kombinationer görs.
- Undvika att enstaka hundar har många kullar, max 3 kullar och kombinationerna ska helst ha olika härstamning på partnern.
- Att beakta det totala antalet valpar som hundar från samma kull lämnar. Hundar från samma kull får gemensamt inte ha fler än 9 kullar.
- För att bäst utnyttja den svenska stammen bör fler individer användas i avel men vid färre tillfällen
- Max 1 kull före 3,5 års ålder

Långsiktiga

- Ett av målen under den närmaste 5 års-perioden är att fortsätta öka den effektiva populationen av den svenska stammen till en stabilare nivå, gärna över 150.
- Att planera aveln så att ingen individ får fler än 75 barnbarn

Strategier

- Upprätta valpförmedlingsregler som följer målen i RAS angående släktskap, för att bibehålla dagens låga inavelnivå.
- IHF-kommittén kan bistå inför internationella hundköp och parningar.
- Hovawartklubbens hemsida ska rymma informationsdokument avseende avel som alla hovawartägare kan ta del av.
- På uppfödarmöten skall uppfödare informeras och utbildas inom avel och om rasens aktuella situation
- Förbättra informationen till uppfödare, så de har kunskap om aktuellt antal barnbarn för avelsdjur och vilka avelsdjur som kommer från kullar som börjar närma sig gränsen för maxantal kullar.

Hälsa

Svenska Hovawartklubben har idag ett unikt hälsoregister som infördes under mitten av 80-talet. Varje enskild kennel som vill stå med på klubbens uppfödarlista skall hälsoredovisa till klubben 2 ggr/år. Hälsoredovisningen skall göras på alla hemmavarande hundar samt de hundar kenneln har fött upp eller importerat. Alla kennlar som redovisar får en komplett redovisning tillbaka. Inrapporteringarna har fungerat förhållandevis bra och det finns en relativt god öppenhet.

Agria breed profile

Försäkringsbolaget Agria är en av de största aktörerna på marknaden för hundförsäkringar. De tar regelbundet fram statistik om skadefrekvens, skadeorsak, avlivningsorsak och mycket mer. Det finns parametrar som kan ge en skev bild av hälsoläget. Några exempel på vad som skulle kunna ge en skev bild är om majoriteten av hundar från vissa uppfödare tecknar försäkring hos andra bolag, då missas många sjukdomar som kanske drabbat de linjerna i större utsträckning. Orsaker till veterinärbesök där kostnaden för besöket inte överstiger självriskens är även de diagnoser som mer sällan kommer till Agrias kännedom, dock skickar säkert djurägaren in skadeanmälan om felet upprepas och därmed kommer över gränsen för självriskens. Dessutom är problem som relateras till mentalitet/beteende sådant som i låg utsträckning kommer till Agrias kännedom, då försäkringen inte täcker sådana fel. Av dessa nämnda anledningar och säkert flera andra, så ska statistiken inte ses som en absolut sanning men likväl en beskrivning om hur det med stor sannolikhet ser ut inom vår ras samt åt vilket håll trenden går avseende de olika diagnoserna.

Statistiken är uppbyggd så att den visar både statistik inom rasen men även skade-/sjukdomsriskerna i förhållande till andra raser.

Generella dödsorsaker för Hovawart födda 1995–2006:

1. Skador (tex kopplat till trafikolyckor)
2. Skador/sjukdomar kopplade till rörelseapparaten (tex höftledsfel & osteochondros)
3. Cancer

Generella dödsorsaker för Hovawart födda 2006–2011:

- 1: Skador/sjukdomar kopplade till rörelseapparaten (tex höftledsfel & osteochondros)
2. Cancer
3. Skador (tex kopplat till trafikolyckor)

Ungefär 22% av Hovawart dör av cancer 2003–2006. Att tänka på vad gäller andelen cancerfall är att risken för att drabbas av cancer ökar generellt med åldern och att en hund som lever längre löper större risk att drabbas av cancer.

I förhållande till andra raser så är risken för att dö i förtid högre för en hovawart än för medelrasen. Från perioden 2003–2006 till 2006–2011 ökade risken att dö i förtid för hovawart från 1,2 till 1,4 jämfört med andra raser, om 1,0 är risken för medelrasen. Genomsnittliga åldern för avlivning:

Beteendeproblem, drygt 3 år
Rörelseapparaten, runt 6 år
Cancer, drygt 7 år

Jämfört med andra raser så löper Hovawart en mycket högre relativ risk att drabbas av sjukdomar i de respiratoriska organen samt beteendeproblem. För perioden 2006–2011 uppvisar hovawart en mycket högre relativ risk att drabbas av avlivning på grund av osteochondros än genomsnittet. Detta gör att vi måste börja tänka på osteochondros som ett observandum. Enligt röntgenstatistik från SKK så har rasen endast få fall av osteochondros i armbågarna, det finns alltså ett stort mörkertal och troligtvis så drabbas hovawart främst i andra leder än armbågsleden.

Den relativa risken för att behöva uppsöka veterinär har ökat under perioden 2006–2011 jämfört med 2003–2006. Även för att behöva uppsöka veterinär så är hovawart mer drabbade än medelrasen, den relativa risken för 2003–2006 är 1,3 och för 2006–2011 är den 1,4.

De sjukdomar som hovawartägare oftast söker veterinär för är

1. Symptom från mag/tarmkanalen
2. Trauma
3. Rörelseapparaten
4. Cancer
5. Hudproblem

Värt att beakta är att beteendeproblem/störningar finns med i statistiken som ett relativt stort problem trots att det är en diagnos som inte ger ersättning från försäkringen. Hovawart relativa risk jämfört med alla raser är ca 2,3 ggr vanligare, (Agria Breed Profile 2006–2011) Vilket är på samma nivå som Schäfer, Rottweiler, Malinois, Dobermann och Riesenauzer. För perioden innan var det 4 ggr vanligare (1995–2003). Klubben avser undersöka eventuella orsaker till detta fram tills nästa revidering av RAS.

HD

Hovawart har röntgen av höftleder (HD) som hälsoprogram hos SKK. För att valpar ska tillåtas registreras måste båda föräldrarna ha normalt utvecklade höftleder. De senaste 6 åren har i snitt ca 72,6 % av alla Hovawart genomgått HD röntgen. Då antalet födda valpar per år är lågt så kan enstaka kullar med flera HD-belastade individer ge relativt stora utslag i statistiken. Värt att tänka på är att när Schäferaveln på Hundskolan ändrades så att endast hundar ur kullar där det fanns max en Hd-belastad hund (C, ej sämre) fick gå i avel, så förbättrades andelen med Hd-fel med 40 procentenheter.

Antal HD fria individer de senaste 6 åren, 87 % HD fria individer (A, B)

År	Reggade	Rtg	Rtg%	HD%
1998–2003	994	787	79,2%	84,9%
2004–2009	1065	847	79,5%	90,2%
2010–2015	759	551	72,6%	87,3%

Hovawart som ras har idag inga speciella problem med HD, klubben har under många år framgångsrikt bekämpat antalet HD-fel. Då höftledsfel styrs av många gener så har den en så kallad polygen kvantitativ nedärvning. Det innebär att den enskilda individens HD-resultat inte är ensamt avgörande för dess genetiska belastning av HD utan hela familjegrupper måste tas med i beaktande. Därför är det viktigt att sträva mot en avel med hundar med så bra ledstatistik

som möjligt. Avel och valphänvisningsregler har sedan övergången från det gamla röntgensystemet med skala ua-1-2-3-4 till A-B-C-D-E tillstyrkt att om en hund med B-höft skall gå i avel måste den paras med hund med A höft. I majoriteten av alla kullar i Sverige har båda föräldrarna HD-A.

Osteochondros/ED

Osteochondros är en tillväxtrubbning i ledbrusket som leder till smärta och inflammation. En generell missuppfattning är att osteochondros och armbågsdysplasi (ED) är olika saker men det är egentligen bara olika namn. Osteochondros är sjukdomen som innebär att en liten del av ledbrusket i någon led skadas under tillväxten och ger smärta och inflammation i leden. ED är vad osteochondros kallas när det sitter i armbågsleden och kan detekteras genom röntgen av armbågsleden. Röntgen av armbågar sker främst i samband med höftledsröntgen när hunden passerat ett år. Trots att endast HD-röntgen krävs för avel så röntgar ändå knappt 60 % även armbågarna för att undersöka förekomst av ED. Andelen ED fria individer är 98,5 %.

Osteochondros förekommer hos Hovawart liksom hos andra hundar av medelstora och större raser. Liksom med HD så anses även osteochondros ha en polygen kvantitativ nedärvning och det är bevisat att både arv och miljö påverkar förekomsten. Ledskadorna som kommer till följd av en tillväxtrubbning sker när skelettet växer som fortast, oftast före 9 månaders ålder. Oförklarlig hälta på en ung växande hund bör redan på ett tidigt stadium utredas av veterinär. Kommer hunden under behandling finns många gånger en god prognos för tillfrisknande. Överutfodring och/eller extra tillsatser av vitamin och mineral utöver helfodret ökar risken för osteochondros.

Endast cirka tre hundar per år rapporteras in till hälsoregistret med osteochondros men det misstänks finnas ett större mörkertal.

Lymfocytär tyreodit/Hypotyreos

Lymfocytär tyreodit eller hypotyreos är det kliniska namnet för vad vi i vardagligt tal kallar sköldkörtelrubbning. Sjukdomen är en av de vanligaste autoimmuna sjukdomar som hundar drabbas av. En undersökning gjord av klubben tillsammans med Agria under åren 1990-2000 kom fram till att ca 12 % av alla Hovawart drabbas av hypotyreos. En doktorsavhandling om sjukdomen på hovawart har gjorts av Katarina Sundberg (tidigare Ferm) vid Sveriges Lantbruksuniversitet.

Sjukdomen är autoimmun vilket innebär att kroppens immunförsvar reagerar mot sig själv, i detta fall sköldkörteln, vilket leder till att körteln bryts ner och slutligen inte kan upprätthålla sin funktion. Den vanligaste autoantikroppen är Thyroglobulin autoantikroppar, TgAA. Som med alla autoimmuna sjukdomar är sjukdomen komplex och både miljö och arv spelar in. I dagsläget finns inget test för att finna de hundar som har en ökad risk att nedärva sjukdomen. Däremot kan vi för att stävja förekomsten agera som om att sjukdomen har polygen kvantitativ nedärvning och därmed se till hela familjegrupper när vi väljer hundar till avel.

Klubben har under 2000-talet infört restriktioner i valphänvisningsreglerna angående avel på individer med sjuka kullsyskon. Klubbens medlemmar, hovawartägare och uppfödare har informerats och utbildats om sjukdomen via uppfödarmöten med föreläsare från SLU. Efter att

mer fokus lagts på sjukdomen och att avelsrestriktioner införts avseende släktingar till sjuka individer så har antalet sjuka hundar minskat markant.

Några uppfödare väljer även att testa sina avelsdjur för hypotyreos innan de paras. Själva testet kan dock bara avgöra ifall hunden är frisk precis vid provtillfället men inte eventuell framtida sjukdom eller om hunden nedärver en ökad risk för sjukdomen till sin avkomma.

I klubbens hälsoregister för tidsperioden 1990–2000 finns 87 stycken hundar inrapporterade som sjuka. Under tidsperioden 2000–2010 har antalet insjuknade hundar som rapporterats in varit 47 stycken, vilket är ungefär en 45 % minskning av antalet inrapporterade fall av hypotyreos. Sjukdomen bryter oftast ut runt tre års ålder men stora variationer finns. Då mörkertalet för antal sjuka hundar som inte rapporteras in till klubbens hälsoregister kan antas vara ungefär lika för varje år så torde minskningen i antalet fall stämma.

Allvarliga ovanliga sjukdomar som dykt upp på enstaka individer

Gällande de sjukdomar av allvarligare art, som listats nedan, som diagnostiserats hos enstaka hundar skall följande avelsrestriktioner beaktas.

- Den drabbade individen ska inte gå vidare i avel.
- Föräldrar till den drabbade individen skall inte användas vidare då dessa är säkra anlagsbärare.
- Kullsyskon till den drabbade individen ska endast användas med största försiktighet.

Sjukdomsdiagnosen skall vara fastställd av veterinär. Ifall nya sjukdomar/defekter uppkommer inom rasen ska klubben utreda vad som finns dokumenterat gällande ärftlighet och allvarlighetsgrad och därefter fatta beslut om eventuella restriktioner.

Degenerativ Myelopati

En neurologisk degenerativ sjukdom som drabbar ryggmärgen och ger upphov till symptom som svårighet att samordna rörelser i bakbenen, svaghet i bakbenen och känselbortfall. Symptomen är tilltagande men inte förknippade med smärta. De flesta hundar som utvecklar sjukdomen är äldre än 8 år. Det är svårt att överblicka antalet drabbade Hovawart eftersom symptomen förväxlas med ålderskrämpor och eventuella avlivningar i dessa fall oftast inte medför någon obduktion.

Aortastenos

Aortastenos är en medfödd defekt och förekommer främst hos storvuxna raser. Det är också det näst vanligaste hjärtfelet hos hundar. Hovawart har enstaka fall rapporterade och tillsammans med IHF arbetar vi för att ytterligare minska denna sjukdom. Kullsyskon/halvsyskon till drabbade individer skall före avelsdebut genomgå en stetoskopavlyssning av veterinär för att utesluta blåsljud. Vid blåsljud skall kardiolog kontaktas för uteslutande av aortastenos.

Två stycken fall av aortastenos finns hittills inrapporterade till hälsoregistret.

Levershunt *Porta-cava shunt, Levershunt, portosystemisk shunt*

Hundar som har en porta-cava shunt har en felaktig kärlförbindelse i levern. Missbildningen gör så att blodet som cirkulerat i kroppen inte passerar in genom levern och renas, utan går ut i kroppen igen. Beroende på grad av missbildning så kan valpen dö kort efter födseln eller i undantagsfall leva ett normalt liv utan märkbara symptom. Sjukdomen är ärftlig.

Sex stycken fall av levershunt finns hittills inrapporterade till hälsoregistret.

Osteochondrodysplasi/"Radius curvus"

Radius curvus är en ovanlig utvecklingsrubbing som innebär att de två skelettbenen i frambenen växer olika fort och ger deformerade framben och mycket smärta. Kommer hunden under tidig veterinärvård kan de ibland genom upprepade operationer få ett smärtfritt liv. Sjukdomen är ovanlig men enstaka fall har rapporterats.

Slutsatser

HD statistiken är bra för att vara en storvuxen ras, ca 90 % HD fria individer och strax över 70 % som genomgår HD röntgen.

Osteochondros; i dagsläget finns inte så många Hovawart inrapporterade med denna tillväxtrubbing men det finns troligtvis ett mörkertal, något som vi tydligt kan se i Agria Breed Profile.

Hypotyreos; klubbens arbete med att upplysa om sjukdomen hypotyreos har gett ett gott resultat med nästan en halvering av antalet inrapporterade hundar.

Andra allvarliga sjukdomar; väldigt få fall har konstaterats under åren. Uppfödarna är mycket medvetna och väl informerade om att inte gå vidare på drabbade linjer.

I de fall som DNA-tester används så ska testerna vara validerade för rasen. Idag finns inga sådana tester för hovawart.

Kortsiktiga

- HD röntgen skall vara gjord på minst 70 % av hundarna.
- Öka medvetenheten och begränsa fallen kring Hypotyreos.
- Öka medvetenheten och begränsa fallen kring Osteochondros.

Långsiktiga

- Öka antalet kennlar vars uppfödda hundar genomför HD- röntgen i större utsträckning än rasens nuvarande medel, 70 %.
- Följa upp vårt hälsoregister och införa det i Lathunden.
- Följa upp och jämföra Agrias hälsostatistik från föregående tillfälle, senast året efter tillkännagivandet.

Strategier

- Fortsätta med information och utbildning om vikten av HD-röntgen.
- Arbeta för att inte gå med i HD indexet så länge det inte finns krav på HD-A/B i aveln.
- Redovisa årligen till medlemmar om hälsa inklusive HD röntgen.
- Att årligen informera om sjukdomen hypotyreos och ha ett gott samarbete med SLU angående deras forskningsprojekt. Informera om vilka tester som kan göras innan avelsdebut och risken med att använda unga avelsdjur är att de kan vara friska vid blodprov men insjukna senare.
- Fortsätta att inte ge valphänvisning till kombinationer där båda föräldrarna har sjuka syskon i hypotyreos.
- Hålla oss uppdaterade med forskningen gällande sjukdomar som finns på rasen och sprida informationen till uppfödare och medlemmar.
- Hålla klubbens regler för valpförmedling i överensstämmelse med RAS
- En sammanställning av rasens hälsostatus ska redovisas årligen till klubbens medlemmar.
- Göra en undersökning inom rasen för att ta reda på vilka leder som främst drabbas av osteochondros.
- Informera valpköpare om att vid oförklarlig hälta utreda misstanke om osteochondros.

Mentalitet och bruksegenskaper

Mentalitet/Funktion

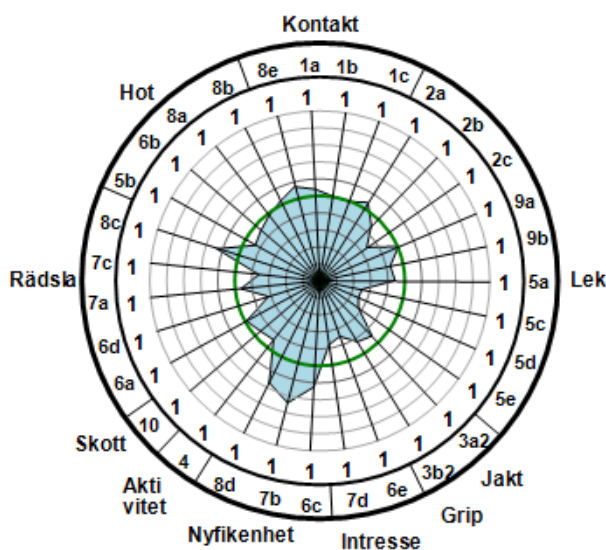
Mentalbeskrivning

Hovawart började delta på Mentalbeskrivning UngHund, MUH, under 90-talet när testet blev tillgängligt. Innan MUH fanns, var ett enklare prov som hette Karaktärsprov vanligt att genomföra då det var ett krav för att få tävla i vissa bruksklasser. På MUH deltog 520 individer. 1997 reviderades MUH och blev till Mentalbeskrivning Hund, MH, och sedan dess har 2281 individer blivit beskrivna. Mellan 2007–2014 genomförde 72,5 % av alla registrerade Hovawart MH.

Spindeldiagram för Hovawart jämfört med alla bruksraser. Ur spindeldiagrammet går att utläsa att i förhållande till andra bruksraser så ligger Hovawart lägre på jakt, lekmomenten och avståndsleken samt rädsla medan nyfikenheten är större.

Moment/ egenskaper där Hovawarten utmärker sig på ett positivt sätt är framförallt skott/ljudorädsla samt nyfikenhet och orädsla.

Egenskaper som önskar förstärkas är lek, jakt, gripande, dragkamp samt social säkerhet

MH är en testsituation där resultaten bevisats ha en viss grad av ärftlighet. Främst är MH avsett att användas som en avkommeprövning för att man ska kunna se tendenser om vilka egenskaper föräldrarna nedärver. För den enskilde hundägaren finns även en nytta med testet då man kan få bättre kännedom om hundens sätt att reagera i olika situationer. Avelsdjur måste ha MH med känd mental status för att få registrera valpar hos Svenska Kennelklubben. För hundar över 18 månader är MH ett krav för tävlande i bruksprov och för att kunna gå tjänstehundutbildning.

Viktigt att beakta är att se till helheten och inte bryta ut enskilda kryss då resultatmallen är standardiserad och inte ger utrymme för variation eller yttre omständigheter. Ur avelssynpunkt är det viktigt att se till hela familjegruppens resultat och inte bara stirra sig

blind på ett enstaka resultat. Till sin hjälp kan hundägare och andra intresserade använda sig av SKK:s avelsdata och ta fram så kallade spindeldiagram över både enskilda hundar och avelsdjurs avkomme grupper.

Moment	1	2	3	4	5
Kontakt hälsning	0%	3%	14%	75%	8%
Kontakt samarbete	3%	7%	41%	46%	3%
Kontakt hantering	3%	12%	41%	43%	2%
Lek 1 leklust	2%	5%	20%	60%	14%
Lek 1 gripande	5%	5%	50%	36%	4%
Lek 1 dragkamp	18%	13%	42%	19%	9%
Förföljande 1	25%	15%	19%	40%	2%
Förföljande 2	30%	9%	14%	45%	2%
Gripande 1	45%	32%	17%	3%	3%
Gripande 2	45%	18%	15%	12%	10%
Aktivitet	0%	27%	42%	28%	3%
Avst lek intresse	2%	29%	59%	9%	2%
Avst lek hot aggression	79%	11%	6%	2%	2%
Avst lek nyfikenhet	46%	18%	10%	9%	16%
Avst lek leklust	50%	16%	14%	13%	7%
Avst lek samarbete	56%	15%	20%	7%	3%
Överraskning rädsla	8%	23%	42%	16%	11%
Överraskning hot aggr	46%	31%	19%	3%	0%
Överraskning nyfikenhet	10%	30%	23%	16%	20%
Överraskning kv rädsla	55%	20%	16%	7%	3%
Överraskning kv intresse	54%	32%	13%	1%	0%
Ljud rädsla	26%	20%	36%	10%	8%
Ljud nyfikenhet	3%	15%	10%	15%	57%
Ljud kv rädsla	81%	11%	6%	3%	0%
Ljud kv intresse	65%	25%	11%	0%	0%
Spöken hot aggression	21%	29%	45%	5%	1%
Spöken kontroll	2%	7%	24%	47%	19%
Spöken rädsla	14%	22%	20%	20%	23%
Spöken nyfikenhet	24%	19%	16%	20%	21%
Spöken kontakt	9%	8%	29%	47%	7%
Lek 2 leklust	7%	8%	26%	54%	5%
Lek 2 gripande	16%	7%	46%	29%	2%
Skott	72%	15%	7%	3%	4%

Arvbarhet för Hovawart gällande olika egenskaper enligt K Svartbergs modell

Socialitet	14,5%
Lekfullhet	19,2%
Förföljande/Grip	7,8%
Nyfiken/Orädsla	27,3%
Hot/Agg	7,7%

Arvbarheten för lekfullhet, nyfikenhet och orädsla/rädsla har i många studier visats vara förhållandevis hög, därför går det att genom avelsurval förändra dessa egenskaper. Det har även visat sig att hundar med god tillgänglighet generellt presterar bättre genom hela beskrivningen.

De flesta hovawart hamnar antingen på en 3:a eller 4:a på både kontakt samarbete/hantering, det vore önskvärt att en högre andel hamna på en 4:a framöver. Vi ligger dock bra till på kontakt hälsning där en klar majoritet hamnar på en 4:a.

Leklusten finns men ca hälften av alla hovawart hamnar på en 3:a när det gäller grip/dragkamp, en högre andel skulle behöva hamna på en 4:a

Generellt går hovawart inte ut på avståndsleken vilket till stor del naturligtvis beror på hovawartens ursprung dock så ser man att de som faktiskt går ut har en större social självsäkerhet och högre poäng på MT. Fler individer bör gå ut på avståndsleken då det troligen kan påvisa större social säkerhet, leklust, kamplust och mod.

Angående rädslor så ligger vi bättre till än snittet för andra bruksraser och tyvärr något lågt gällande nyfikenheten. Avslutningsvis ser man att leklusten och gripandet hamnar på ungefär samma nivå som i början av beskrivningen.

Korningens mentaldel

Från tidigt 1980-tal fram till 2006 fanns en korning där 10 olika egenskaper bedömdes. Korningen var SBK:s vidareutveckling av försvarsmaktens L-test. Hundar har testats på korning från början av 80-talet och ett stort antal hundar testades. Korningen hade en godkännandegräns på 100 poäng och ett max på 300 poäng.

År 2007 ändrades hela korningen, momenten förändrades, bedömningsgrunderna ändrades samt resultatprotokollet. Maxpoängen sattes till 600 poäng och godkännandegränsen till 300 poäng och vissa resultat var automatiskt diskvalificerande. År 2012 gjordes en revidering av resultatgränserna så att det krävdes en viss poäng för varje del för ett godkännande.

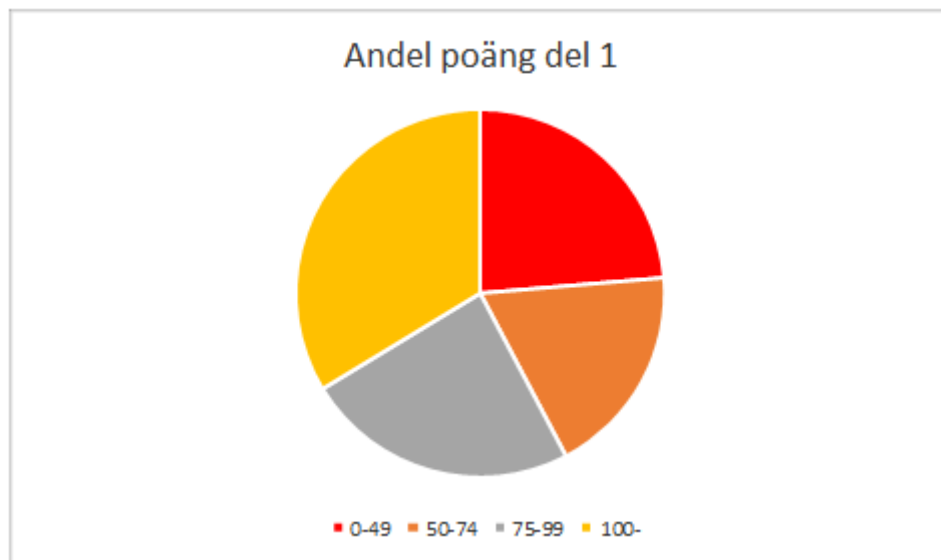
Sedan 2007 har cirka 632 stycken svenskfödda Hovawart gått upp på korningens mentaldel och ca 63% har blivit godkända.

Sedan 2007 har andelen hovawart som startar på MT legat strax över 30%

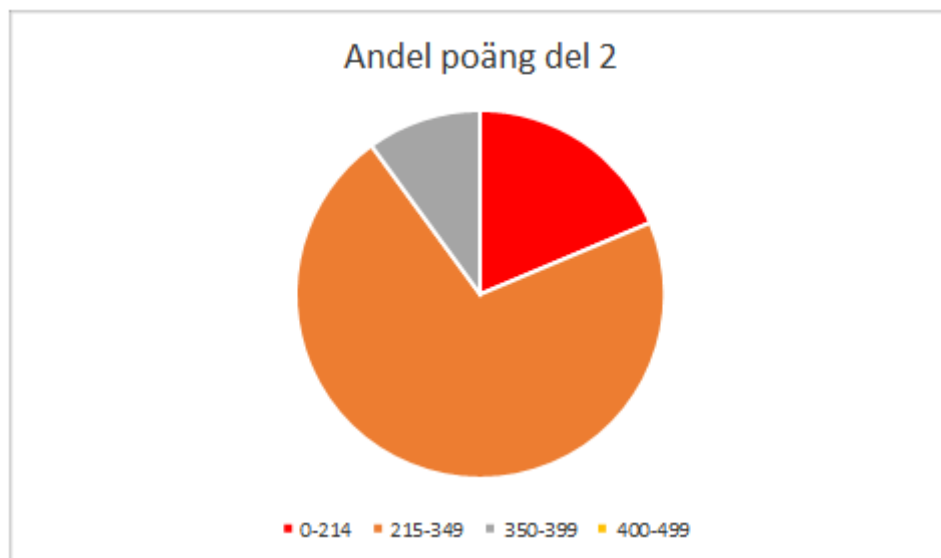
I testets första delmoment ligger fokus på komplek. Andelen Hovawart som klarar poänggränsen om 50 poäng i första delmomentet är 76,3 %.

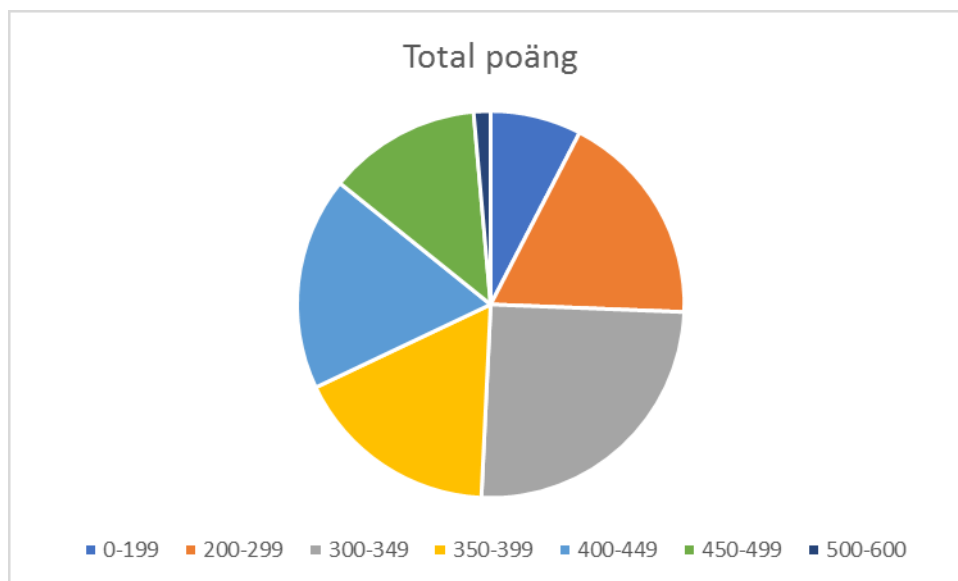
Poäng andel

Del 1

I delmoment 2 bedöms egenskaper så som koncentration, avreaktioner, social säkerhet och nyfikenhet. 81,3 % av alla Hovawart klarar poänggränsen i delmoment 2 på 215p.

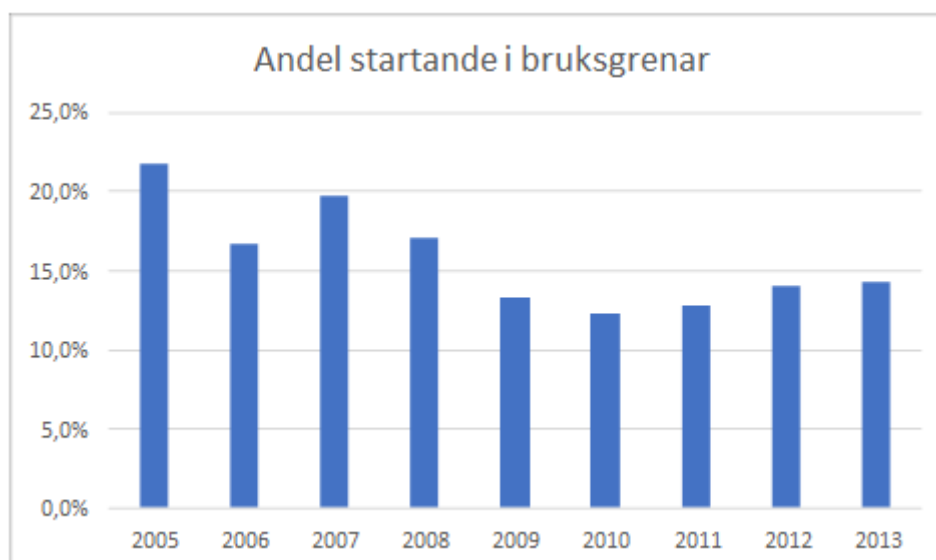

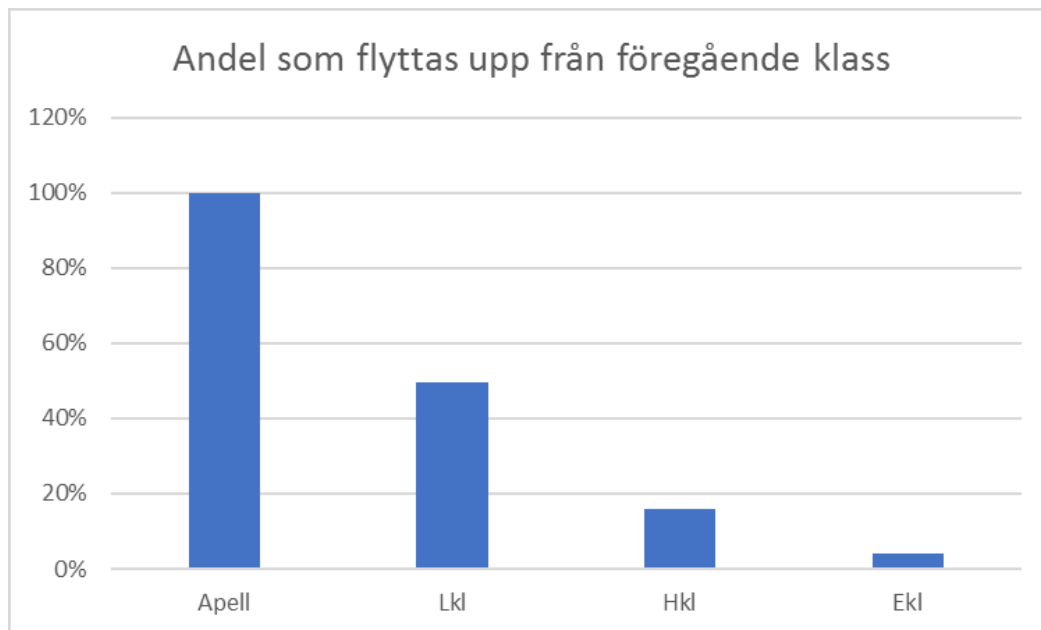
Den nya korningen har funnits en förhållandevis kort tid. Då vi gått från en korning med tio sammanfattande egenskaper till en korning som istället har många små delar så har det varit lätt att förenkla för sig och att fastna vid att läsa enbart slutsumman. Det är viktigt att även i det nya korningsprotokollet se vad hunden bedöms ha för egenskaper och inte bara slutsumman om förbättringar ska kunna göras. Tillgänglighet, social nyfikenhet, social självsäkerhet, socialt samspel, anpassningsförmåga och låg nivå av rädsla är egenskaper som är viktiga att fokusera på.

Bruksprov

Andel som startar på bruksprov, födelseår.

De flesta hovawart startar i bruks vid ungefär 3 års ålder.

Mentala prov och bruksprov är oftast ett bra verktyg för att kunna utröna en hunds mentala kapacitet. Dock ska varken mentala prov eller bruksprov ses som en statisk sanning om hunden utan det resultat hunden gör är alltid en kombination av både miljö och arv. Hur mycket av resultaten som kommer på grund av det genetiska arvet och hur mycket som beror på hundens erfarenheter, lärdomar och omgivning kan ingen säga men genom att se till hela familjebilden så går det i många fall att utläsa tendenser om hunden som individ eller dess förmåga att nedärva vissa egenskaper.

Uthållighet och koncentration är egenskaper som önskas förstärkas inom rasen för att bli en hållbar brukshund.

Frekvens starter på:

Lydnad: 21% av hundar registrerade sedan 2010 har startat i lydnad

- Drag: 2 st. hundar har startat på officiellt dragprov.
- TJH: 65 st. har godkänts på bevakningsprov under 2010–2016.
- Agility: 1 st. har tävlat i agility.
- Rallylydnad har tillkommit som officiell gren, tyvärr går det ej att få officiell statistik från SKK i nuläget
- Nosework har tillkommit som en officiell provform sedan 2017 och en del hovawart har testats.

Mål

Kortsiktiga

- Öka andelen Hovawart som genomför MH till mer än 75 %
- Öka andelen Hovawart som går upp på koringens mentaldel till mer än 40 %
- Bibehålla andelen som får en 3:a på kontakt hantering
- Öka andelen som får en 4:a på kontakt hantering
- Bibehålla andelen med 4:a på leklust (början och slutet av MH)
- Öka andelen som får en 4:a på gripande (början och slutet av MH)

Långsiktiga

- Öka andelen hundar som på MH uppvisar resultat inom de önskvärda värdena Kontaktmomenten, leklust, gripande/ dragkamp, Avståndslek 5c
- Bibehålla andelen startande på bruksprov om minst 15 % av alla födda.

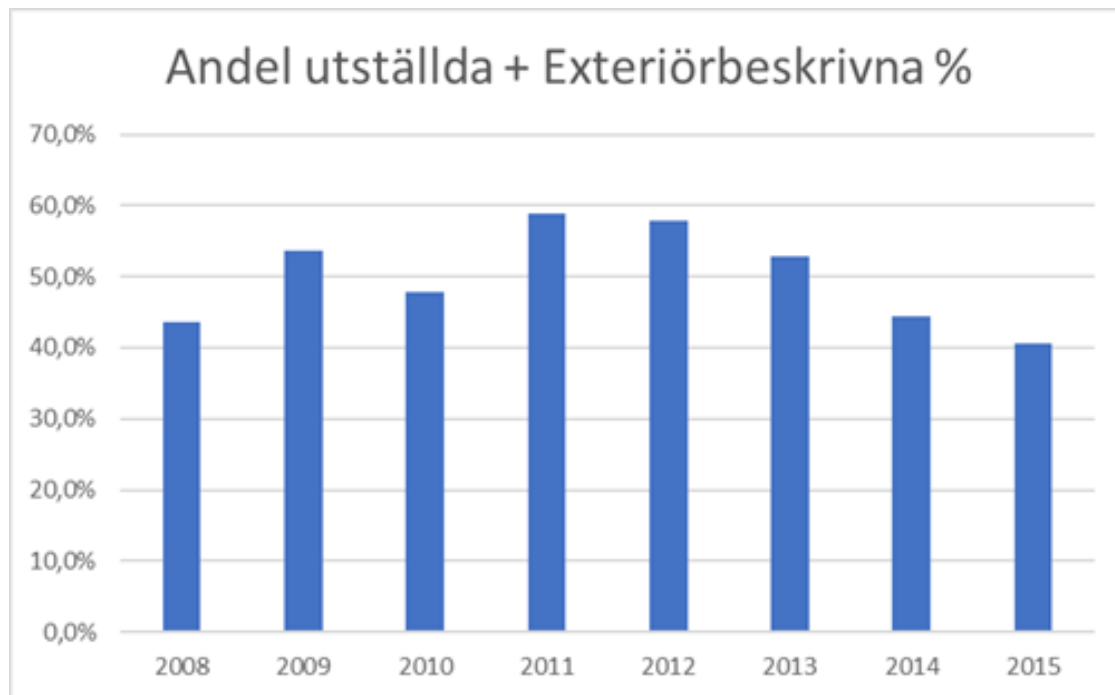
Strategier

- Öka andelen Hovawart som på MH visar högre socialitet, mindre rädsor och leker mer under hela testet, genom att till avel prioritera hundar som har högre än medel på dessa egenskaper. Informera i tidningen om vikten av att delta på mentala prov.
- Öka andelen Hovawart som deltar på officiella tester och prov (tex bruks, tjänstehund, lydnad, rallylydnad, nosework, agility, draghundsport) genom att marknadsföra i tidning och på hemsida.
- Informera uppfödarna på uppfödarmöten om vikten av mentala egenskaper vid avelsurval.
- Öka antalet funktionärer inom klubben för MH/MT. Klubben bör stödja (tex ekonomiskt) utbildning inom varje LO.
- Öka antalet MH/MT som klubben anordnar. De hovawart som har behov av MH/MT ska inom en skälig tidsrymd erbjudas plats på test.
- Skapa ett mycket gott samarbete med lokalklubbar för att kunna anordna MH och MT där behov finns.
- Presentera mer information om avelsdjur för att ge en bättre helhet om mentalitet och arbetsbarhet via en väl fungerande hanhundslista samt mer information på valphänvisningen om föräldradyr och dess familjebilder.
- På uppfödarlistan presentera statistik om varje kennels frekvens av röntgen, deltagande på MH samt start på bruksprov/tjänstehundar.
- Stötta de lokalområden som pga. bristande ekonomi har svårt att arrangera träningsläger.

Exteriör

Utställning

Det är 367 Hovawart födda mellan 2007 t.o.m. 2015 som är utställda enligt det nya bedömningssystemet. 81 av dessa har vid någon utställning tilldelas antingen disqualified, good, sufficient eller KEP. (22,1%) dvs ca 80% hade minst fått ett VG.

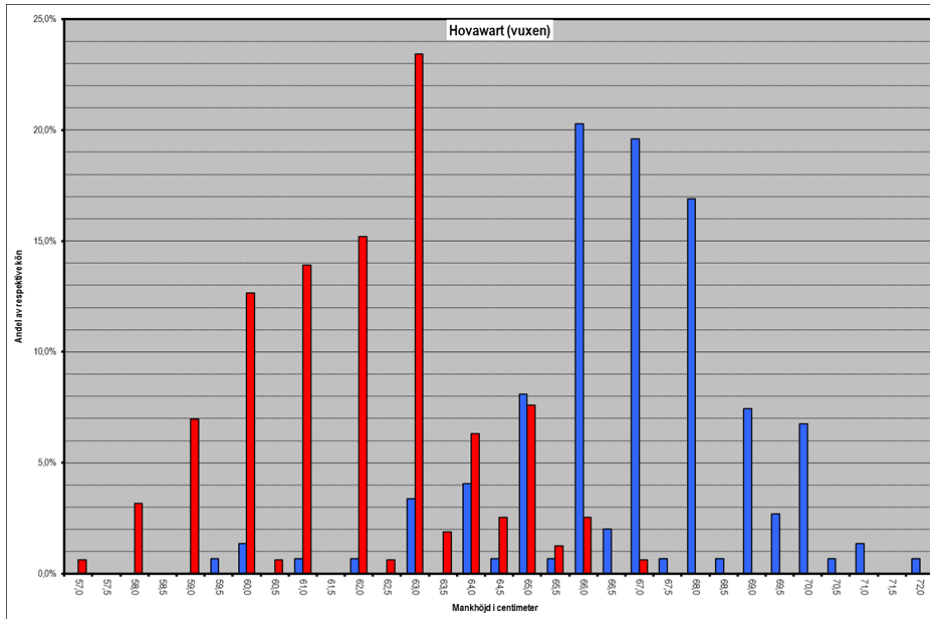

Exteriörbeskrivning

Korningens exteriördel görs antingen i samband med mentaldelen, vid en SBK utställning eller i samband med någon annan aktivitet som rasklubben anordnar.

Ca 30 % av alla Hovawart födda mellan 2006–2015 har genomfört en beskrivning. Av dessa är det ett mycket litet antal hundar som inte blivit godkända. De som inte blivit godkända beror till största delen på diskvalificerande fel. Såsom för mycket vitt, dubbla bröstfläckar på smt-hundar eller tandförlust/bettfel.

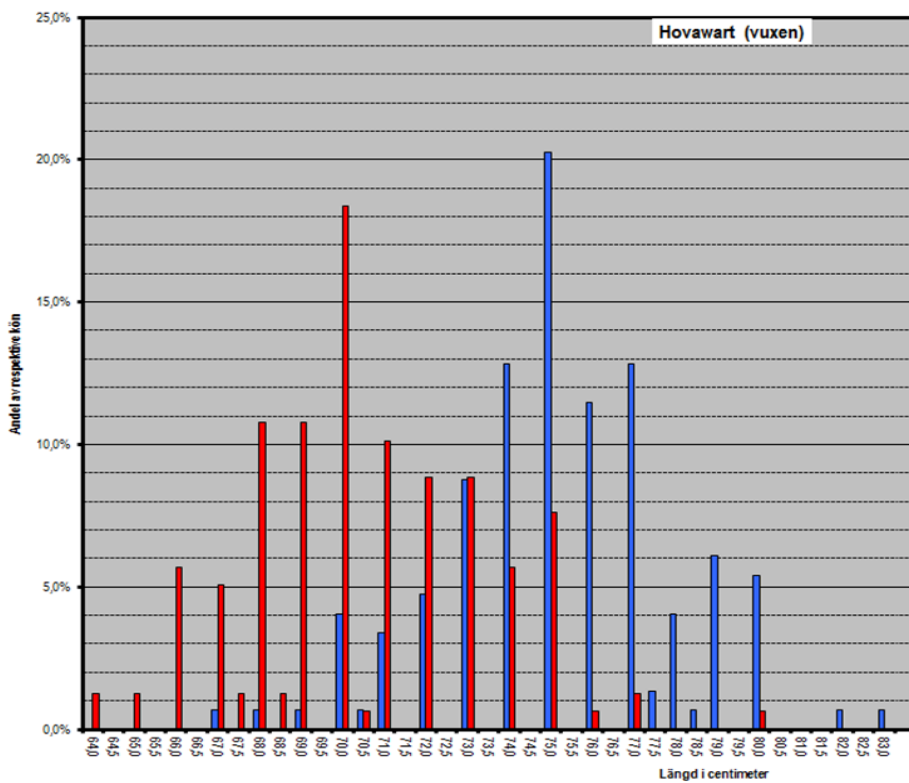
Exteriörbeskrivning kan ses som en viktigare del än utställning då hundens alla delar går igenom mycket noggrannare på en sådan än vad som görs på en utställning. Resultatet från exteriörbeskrivningen går dessutom att använda för att göra analyser av rasen. Det är att föredra om exteriörbeskrivningen görs av rasens exteriörbeskrivare än för utställningsdomare, då exteriörbeskrivarna ofta har ett mer genuint intresse för rasen och kan se rasspecifika detaljer bättre.

Mankhöjd i snitt

Hane 66,8 cm

Tik 62,1 cm

Längd i snitt:

Hane 75,2 cm

Tik 70,5 cm

I snitt är en hovawarthane 112,6 % lång av dess mankhöjd, rasstandarden säger att det skall vara mellan 110–115% vilket stämmer väl med verkligheten.

I snitt är en hovawarttik 113,5 % lång av dess mankhöjd, rasstandarden säger att det skall vara mellan 110–115% vilket stämmer väl med verkligheten.

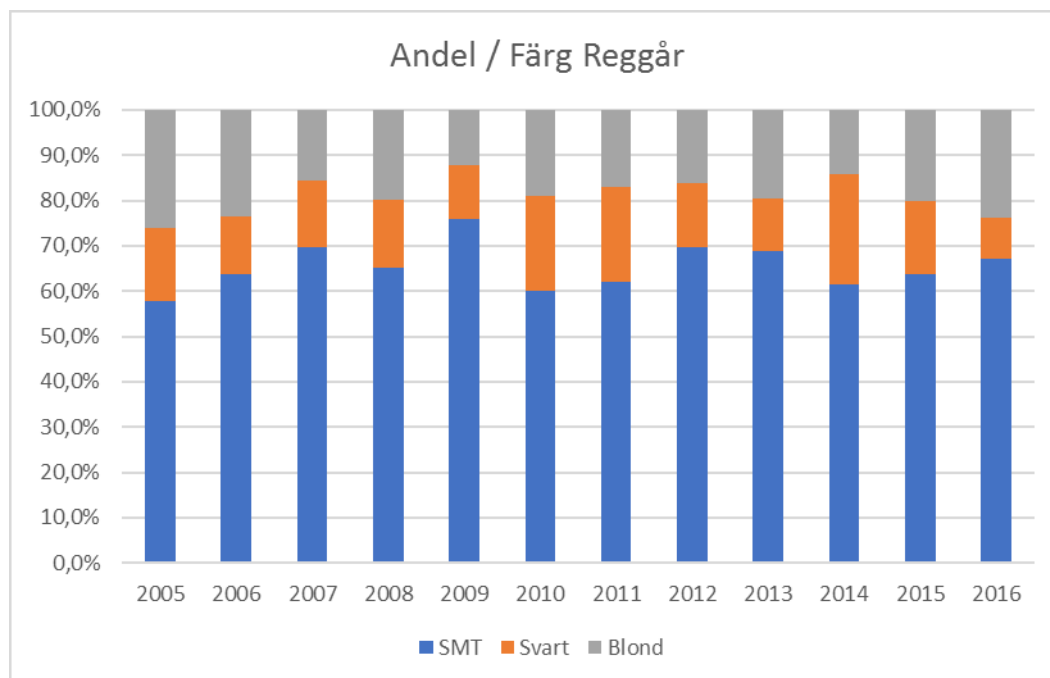
Typ och detaljer

Rasen har, bland annat beroende på sin populationsstorlek och historik, inte en helt homogen exteriör. Ytterligheter som små individer med klena benstommar kontra övervuxna och alltför tunga hundar bör undvikas. Däremot får inte könsprägel tappas, då det tydligt ska synas om det är en tik eller en hane.

Hovawart får ofta anmärkningar på fronten, veka mellanhänder, lösa armbågar, knappa överarms-/skuldervinklar och framskjutna skuldror. Även konstruktionen i bakdelen så som hastrånghet, bristande vinklar i knä och has, alltför högt burna och hårt rullade svansar samt branta kors brukar ses. Diskvalificerande fel är inte speciellt vanliga men i de fall som de förekommer är det ofta tandförluster som är orsaken.

Färger

Hovawarten finns i tre olika färger: svart med tecken (SMT) blond och svart. Det är viktigt att en bra färgfördelning vidhålls om ca 60 % smt, 30 % blond och 10 % svarta hundar. I dagsläget (sista 5 åren) har vi en för hög andel av smt och svart. Färgerna nedärvs så att svart grundfärg är dominant över blond och avsaknad av tantecken är dominant över förekomsten av tecken.

En orsak till att smt-valpar föds i för hög utsträckning är att många valpköpare efterfrågar den färgen. Detta gör att många väljer att göra kombinationer där det i huvudsak förväntas födas smt-valpar. Värt att notera är att av föräldrarna till födda kullar så utgörs 81% av mödrarna och 90% av fäderna utav smt-hundar. 48% av alla födda kullar är smt-smt kombinationer.

Orsaken till att många önskar smt kan vara för att det lagts mycket fokus på den färgen i böcker, tidningar, hemsidor, logotyper mm. Många verkar felaktigt tro att smt ÄR Hovawart. Hovawartklubben och dess uppfödare måste upplysa och även lyfta fram framförallt den blonda färgen. Mentalitetsmässigt och exteriörmässigt finns inga skillnader mellan färgerna.

Då den helsvarta färgen är dominant över de andra färgerna är det viktigt att andelen svarta hundar inte blir för hög då det snabbt kan bli för många på bekostnad av de övriga färgerna. Idag är det inte något problem med alltför många blonda i populationen men det är viktigt att komma ihåg att den blonda färgen, som är recessiv, inte bör öka till över 30–40 %. Anledningen är att en blond hund inte bär på dolda svarta anlag och skulle då de blonda öka markant så riskerar vi att slå ut de andra färgerna helt.

De diskvalificerande färgfel som förekommer är övertecknade smt, blå hundar och viltfärgade hundar. Andra färgfel som kan förekomma är bl.a. alltför mycket vitt på bröstet, vitt på andra ställen än bröst och tår, en alltför mörk blond färg utan uppljusningar (sk Berlinerblond) samt smt med brun underull.

Mål

Kortsiktiga

- Minska andelen hundar födda med färgen smt/svart och öka andelen blonda hovawart till de rekommenderade procenttalen smt = 60%, blond = 30% och svart = 10%
- Öka andelen som exteriörbeskrivs till 40 %

Långsiktiga

- Öka antalet individer med korrekt typ, genom att minska andelen hundar med disqualified och sufficient på utställning till 15 %
- Öka andelen blonda hundar till 28–32 %

Strategier

- Lyfta fram alla pälsfärger på hemsida och i tidning. Fokusera extra på en viss färg som behöver marknadsföras för tillfället
- Skapa fler trycksaker och logotyper där alla pälsfärger finns representerade
- Undvika kombinationer mellan två svarta.
- Önskvärt är om kombinationer mellan blond och smt ökar.
- Premiera blonda hundar på våra rasspecialer genom sponsrade utmärkelser från vår klubb.
- Huvudklubben säkerställer, tex ekonomiskt, att exteriörbeskrivare finns på rasspecialer.
- Genomföra fler exteriörbeskrivningar
- Försöka att ha exteriörbeskrivningar i samband med andra aktiviteter än utställning inom lokalområdena.

- Informera och utbilda uppfödare likväl som hundägare om anatomi och exteriöra förtjänster med fokus på en hållbar exteriör.
- Säkerställa att det finns exteriörbeskrivare tillgängliga i hela landet
- Gå igenom exteriörprotokoll på varje uppfödarmöte.
- Trycka upp och distribuera domarkompndiet till alla uppfödare samt publicerade det som PDF-filer på hemsidan för alla medlemmar.

Summering

Prioritering av viktiga kortsiktiga och långsiktiga mål

Det är av största vikt att Hovawarten bibehålls som en frisk brukshund med en mentalitet för arbete och vara kraftig, medelstor, något långsträckt och långhårig. För att nå detta måste vi följa den av IHF fastslagna prioriteringsordningen för avel

1. Hälsa
2. Mentalitet
3. Bruksegenskaper
4. Exteriör

För att hålla nere de rasbundna sjukdomarna måste inavelsnivån inom rasen vara låg och en öppenhet hållas avseende sjukdomsfall. Detta kan endast ske genom en fungerande hälsorapportering och ett gott samarbete mellan uppfödare så det blir en variation mellan vilka avelsdjur som används och att varken identiska eller liknande kombinationer upprepas samt att enskilda hundar inte får fler än tre kullar.

Gällande sjukdomar som nedärvs kvantitativt, så som HD, osteochondros och hypotyreos så är det viktigt att uppfödarna ser till hela familjegruppens belastning innan avelsbeslut fattas.

Klubben ska bidra med fler testtillfällen så att det inte finns några Hovawart som vill delta på MH/MT men som inte kan testas på grund av platsbrist. Att vid avelsurval på MH se till hundens och dess familjs helhet och inte enstaka kryss. Lekvillighet, socialitet och orädsla är viktigt att prioritera.

Främja användning av våra hundar inom alla hundsportens grenar. Motiverande läger och träffar via klubben. Uppmärksamma hundar som meriteras inom alla grenar.

Parning mellan två svarta bör undvikas. Kombinationer mellan två blonda är inte önskvärt för att vita tecken på hundarna kan vara svåra att se och att den blonda färgen kan förändras vid upprepade blonda kombinationer. Då antalet blonda för tillfället ligger för lågt så finns inga hinder för blond-blondparningar i dagsläget så länge det inte upprepas över flera generationer. Om en blondblondkombination ska göras ska avelsdjurens båda föräldrar vara SMT, för att inte tappa anlaget för tecken.

Anordna fler exteriörbeskrivningar, gärna i samband med andra klubbaktiviteter.

Plan för fortsatt arbete i klubben

Huvudstyrelsen är ytterst ansvariga för att RAS efterlevs. Huvudstyrelsen ansvarar för att kommittéer och lokalområden arbetar mot uppsatta mål och att regler utformas i enighet med RAS.

RAS kompendiet ska när det är färdigt distribueras till alla uppfödare och publiceras på hemsidan så att alla medlemmar får ta del av RAS-dokumentet.

Publicera artiklar om delarna i RAS i tidningen så medlemmar och uppfödare blir delaktiga och får ökad förståelse. Att redovisa en utvärdering av måluppfyllnaden av RAS varje år på årsmöte och även publicera i tidningen.

Arbeta för att säkerställa hälsoregistrets status så att alla uppfödare och hundägare förstår hur viktigt det är i det fortsatta avelsarbetet. Informera om rasens sjukdomar och hur de påverkar de drabbade hundarna för att öka acceptansen av avelsrestriktionerna.

Att informera uppfödare om vikten av utvärdering av avelsdjur mellan första och efterkommande kullar så eventuella nackdelar med ett avelsdjur hinner upptäckas innan den får nya valpar. Idealet är om en hunds första kull hunnit röntgas och delta på MH innan den paras igen. Detta gäller särskilt när hundar under fyra år används i avel.

Osteochondros; vara uppmärksam kring denna tillväxtrubbning och informera valpköpare om håltä i 6–12 månaders ålder. Inte ge valphänvisning till kombinationer där båda föräldrarna har drabbade kullsyskon.

Fortsätta att arbeta med information kring MH/MT och att tillhandahålla tillräckligt antal tester över hela Sverige, för att bibehålla och helst öka antal som årligen genomför dessa. Testerna är ett mycket viktigt verktyg för klubben och dess uppfödare för att kunna föra aveln framåt.

Lyfta fram arbetande ekipage inom hundsportens alla grenar både i tidningen och på hemsidan. Fortsätta att arrangera RM (riksmästerskap) där man kan tävla i mer än bara utställning.

Lyfta fram mer blonda Hovawart i tidningen samt på hemsidan. Uppmärksamma blonda Hovawart på våra rasspecialer. Arbeta för att få ner antalet född smt och svarta till önskad nivå.

Kontinuerligt arbeta för att främja att fler uppfödare deltar på de uppfödarmöten som anordnas. Alternativt finna nya vägar för att nå ut till uppfödare med kunskap och öka samarbetet.

Regelbundet publicera statistik över MH, MT, HD och exteriörbeskrivning på hemsidan och i tidningen. Informera om det aktuella hälsoläget för rasen.

Verktyg för att harmonisera RAS till den praktiska aveln

Valpförmedlingsreglerna är det främsta reglerande verktyget klubben har att använda sig av, därför är det viktigt att dessa överensstämmer med RAS.

Uppfödarmöten är länken mellan klubben och uppfödarna men även en möjlighet för att öka samarbetet och öppenheten uppfödare emellan.

Medlemstidning är främsta kontaktvägen för klubben till medlemmar och bör användas till att sprida och utbilda medlemmar i RAS och andra viktiga frågor.

Den potential som finns i dataprogrammet Lathunden ska utnyttjas och viktiga sjukdomar ska läggas in i programmet.

Arrangemang som bidrar till kunskapen om det aktuella läget i rasen är mycket viktigt, då allt avelsarbete baseras på att uppfödarna har så mycket dokumentation som möjligt om avelsdjuren. Klubben ska därför arrangera MH/MT/exteriörbeskrivningar så alla hundar som behöver delta har möjlighet inom skälig tid och resväg.

Författare: John Örvill, Bodil Åslund Röst, AnnKristin Norberg, Åsa Öhman, Lisen Burmeister, Maria Ekman

Källor

SKK Hunddata

SKK Avelsdata

Lathunden SQL med rasdatafiler för Hovawart (mars 2014)

www.genetica.se

Agria Breed Profile VetCare 1995-2006; 2006-2011

Agria Breed Profile Mortality/Life 1995-02_2003-06; 2006-2011

Exteriörprotokoll

Svenska Hovawartklubbens domarkompendium

FCI, Rasstandar 190. Originalstandard 1998-01-12. SKK:s standardkommitté 1999-04-14

RAS 2003 för Hovawart, Lisen Larsson, Bodil Åslund

Analys av avelsarbetet inom brukshundrasen Hovawart åren 1981–1990, examensarbete 180, 1997, Cecilia Rietz

Katarina Ferm, SLU forskning om hypothyreos.

Svartberg, K. 2002. Shyness–boldness predicts performance in working dogs. Applied Animal Behaviour Science, 79, 157–174

Mentalitetsboken, Ingalill Blixt, Curt Blixt och Kenth Svartberg

Bilaga 1

RAS 2006: Måluppfyllnad

Population

Öka den effektiv population till minst 150.

Resultat: Effektiv avelsbas 2008–2012 203st

Max 5 kullar per hane.

Resultat: 2 hanar har haft 5 kullar sedan 2003 av 241 kullar.

Använda fler avelsdjur dvs färre kullar per förälder.

Resultat: De flesta hanar som går i avel har 1–2 kullar, populära hanar har oftast 3 kullar, två hanar har 5 kullar. 1 tik har 5 kullar och 5 tikar har 4 kullar under perioden 2003–2013

Importer bör inte vara besläktade med befintliga linjer i Sverige.

Resultat: Svårt att utvärdera men vissa likheter i linjerna som importeras förekommer.

Gjorda parningar skall inte upprepas.

Resultat: 2 kullkombinationer har upprepats 2008/2009 och 2014/2016.

Hälsa

Höja debutålder vid avel till minst 3 år.

Resultat: Hanar debutålder 4 år och 3 mån, tikar 3 år och 9 mån.

Max inavelskvot för parning är 2,5 %.

Resultat: 1 kull med 8,25%, 1 kull med 5,1% och 2 kullar med 3,3% samt 2 kullar med 2,5% inavel sedan 2006. Dvs 3 kullar av 256 kullar inkl importer.

Minst 80% röntgade höfter.

Resultat: De senaste 5 åren har 73,5% av alla Hovawart röntgat höfterna.

Mål att hjälpa till med forskningen mot autoimmuna sjukdomar (lämna blodprov etc.).

Resultat: Svenska Hovawartklubben har ett pågående samarbete med SLU där forskning pågår angående hypotyreos, klubben har skänkt pengar samt uppmanat sina medlemmar att lämna blodprov till forskningen. Klubben har även ett nära samarbete med RZV (moderlandets klubb) och en forskare i Bern där utbyte sker gällande levershunt/DM

Mentalitet

Verka för högt deltagarantal på MH.

Resultat: Klubben och dess lokalområden informerar regelbunden tillsammans med

uppfödarna om vikten av att genomföra MH samt gå upp på MT. Klubben och dess lokalområden anordnar MH i klubbens regi.

Verka för att fler hundar går upp på MT.

Resultat: Klubben och dess lokalområden informerar regelbunden tillsammans med uppfödarna om vikten av att genomföra MH samt gå upp på MT. Klubben och dess lokalområden anordnar MH i klubbens regi.

Verka för att de kennlarna med låg andel hundar på MT ökar sin andel.

Resultat: Klubben och dess lokalområden informerar regelbunden tillsammans med uppfödarna om vikten av att genomföra MH samt gå upp på MT. Klubben och dess lokalområden anordnar MH i klubbens regi.

Öka antalet hundar i avel med mer egenskaper på jakt, social och dådkraft.

Resultat: Av 146 Hovawart med MH genomfört från 2004–05 har 99 st. över 3,5 i socialitet. Av 146 Hovawart med MH från 1999--2005-08 har 101 st. över 3,5 i socialitet, dvs i stort sett oförändrat. Av 146 Hovawart med MH genomfört från 2004–05 har 79 st. över 2,5 i jakt/grip. Av 146 Hovawart med MH genomfört från 1999--2005-08 har 71 st. över 2,5 i jakt/grip, dvs i stort sett oförändrat. Då MT har ändrats sedan 2007 har det inte gått att räkna på dådkraften.

Minst en av föräldrarna i en avelskombination skall vara korad.

Resultat: Av 215 svenskregistrerade hundar som gått i avel födda år 2000 och framåt har 132 titeln Korad (61%).

Arbete

Visa att Hovawarten är en bruksras att räkna med.

Resultat: Sedan 2006 har två Hovawart deltagit på lydnads-SM, flera Hovawart har deltagit på TJH-SM (FM) och 2 hundar har deltagit på IHF-VM i IPO-FH, 1 Hovawart har deltagit på FCI-VM IPO-FH, Hovawart har vunnit IHF-VM i lydnad. 2 Hovawart har fått titeln SEBCH samt flera SELCH

Antal starter på lydnad och bruksprov inte minskar.

Resultat: Mellan 2000–2006 så genomfördes 2612 starter i lydnad av 439 Hovawart och det genomfördes 1348 starter i bruks av 298 Hovawart. Mellan 2007–2013 så genomfördes 1899 starter i lydnad av 323 Hovawart och 1360 starter i bruks av 267 Hovawart.

I avelsurvalet främja hundar som visat god arbetsförmåga.

Resultat: Av 305(2000–2013) Hovawart, 287 kullar med genomfört MH har 170 Hovawart startat i något bruksprov eller tagit TJH-Cert. Mellan 2000–2006 har 57 av 149 kullar där hanen har arbetsmeriter gjorts och 87 av 149 kullar där tiken har arbetsmeriter (vissa kullar har både tik/hane arbetsmerit). Mellan 2007–2013 har 56 av 138 kullar där hanen har arbetsmeriter och 85 av 138 kullar där tikar har arbetsmeriter (vissa kullar har både tik/hane arbetsmerit).

Exteriör

Undvika att dubblera allvarliga exteriöra fel.

Resultat: Ingen kull född där båda föräldrarna har diskvalificerande fel.

Behålla färgfördelningen om 60% smt, 30% blonda och 10% svarta.

Resultat: Senaste 5 åren, 69,2% Smt; 14,6% Blond och 16,2% Svart är födda.

Undvika blond-blonda parningar.

Resultat: Ingen blond-blond kull sedan 2006

Vara delaktiga på exteriörkonferenser.

Resultat: Hovawartklubben har varit delaktiga/medverkade i de två senaste konferenserna.

Slutsatser måluppfyllnad RAS 2006

Måluppfyllnaden i föregående RAS får man trots att många av målsättningar inte var mätbara säga vara ganska god. Där vi varit mycket bra att utvärdera vår ras genom högt deltagande på mentalbeskrivning, mentaltest, HD/ED röntgen, bruksprov samt exteriörbeskrivningar och utställningar. Vi har en god grund i detta för att vidare arbeta mot en bättre Hovawart med hjälp av denna uppdatering av RAS.

Appendix 1: Avelsbas (effektiv population)

Den beräknade avelsbasen (effektiva populationen) avser inte antalet faktiskt använda avelsdjur. Beräkningarna utgår i stället från den faktiska ökningen av inavelsgraden i en stam av hundar man faktiskt har. Därefter beräknar man hur stor en slumpparad population med lika antal hanar och tikar skulle behöva vara för att inavelsstegringen skulle bli densamma som i den verkliga hundstammen. Det antal man då får fram är måttet på den effektiva populationen eller avelsbasen. Den effektiva avelsbasen beskriver således hur närbesläktade de avelsdjur är som kommer till användning och vilken effekt den släktskapen får på förlusten av ärftlig variation i djurstammen. Normalt räknar man med att en ras eller art befinner sig i allvarlig fara för svåra genetiska skador när avelsbasen (den effektiva populationen) underskrider nivån 50.

Dataprogrammet Lathunden, medger också beräkningar av "tillgänglig" avelsbas. Beräkningen baseras på slumpmässiga simulerade parningar för två generationer framåt i tiden. Endast de hundar som verkligen använts som avelsdjur av rasens uppfödare utgör startpunkt för beräkningarna. Vid de simulerade och slumpmässiga parningarna tillåts dock inte parning mellan helsyskon eller föräldrar och avkomma. Programmet tar i övrigt inga andra hänsyn.

Det går inte att enbart med datoriserade inavelsberäkningar fastställa den faktiska ärftliga variationen i en ras. Beräkningarna måste kompletteras med DNA-analys för att fastställa den grundläggande ärftliga variationen i rasen men databeräkningarna utgör en god grund inom en population som inte är akut hotad.

Bilaga 2

Utlåtande över RAS för hovawart

Undertecknad har på uppdrag av SKK/AK granskat Svenska Brukshundklubbens och Svenska Hovawartklubbens avelsstrategi för hovawart.

Jag finner strategin väl genomarbetad och korrekt förankrad i klubben. Följande kommentarer kan tjäna som förslag i ert fortsatta arbete med RAS.

Allmänt

- För att underlätta läsningen av dokumentet vore det bra att numrera de tabeller till vilka hänvisningar finns. Vissa tabeller behöver redigeras för att bli läsbara.
- Man skulle kanske vinna i förståelse om man delade upp mål och strategier i olika rubriker.

Hälsa

- På vilket sätt kan uppfödarna ta del av den hälsorapportering som görs till klubben?
- Finns någon plan för att hur klubben ska kunna ta del av den genomförda hälsoenkäten?
- Har man studerat statistik från försäkringsbolag för att få mer kunskap om frekvensen av olika sjukdomar?

Mentalitet och arbete

- Har klubben någon fundering över varför rasen med 40% korade individer, bara har 5% av hundarna tävlande i de högre bruksklasserna?
- "... önskvärt att man inför avel beaktar resultaten från MH, idealet är naturligtvis att tänkte avelsdjur presterat bättre än rasens medel." Hur definieras i sammanhanget "bättre"? Finns det en idealprofil som man jämför med?

Färgelanda 2006-11-13

Anna Uthorn